

*Najlepsze
Dyplomy*

Akademii
Sztuk
Pięknych

KATALOG WYSTAWY

15. EDYCJA

WYSTAWY NAJLEPSZYCH DYPLOMÓW ARTYSTYCZNYCH
AKADEMII SZTUK PIĘKNYCH

2023

MINISTER
KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO
Hanna Wróblewska

Drodzy Uczestnicy
Wystawy Najlepszych Dyplomów Artystycznych
Akademii Sztuk Pięknych 2023,

Szanowni Państwo,

przed nami 15. odsłona wystawy Najlepsze Dyplomy Artystyczne Akademii Sztuk Pięknych z całej Polski. To wydarzenie stało się wyjątkowym miejscem, dzięki któremu możemy uczestniczyć w niesamowitym spotkaniu z młodą sztuką XXI wieku.

Wystawa ta na stałe wpisała się w rozwój sztuk wizualnych, ukazując, jak młode pokolenie artystek i artystów czerpie inspiracje z różnych dziedzin życia. Prezentowane prace są świadectwem ich talentu, pasji i kreatywności, a także dowodem na nieustanny rozwój i poszukiwania w świecie sztuki.

Serdecznie dziękuję rektorom, pedagogom, organizatorom oraz fundatorom nagrody, dzięki którym wystawa *Najlepsze Dyplomy Akademii Sztuk Pięknych* po raz kolejny przyczynia się do promocji młodych talentów i wspiera ich rozwój.

Wszystkim uczestnikom i laureatom życzę wielu dalszych sukcesów oraz satysfakcji z podejmowanych działań artystycznych.

Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego
Hanna Wróblewska

Warszawa, 12 lipca 2024

MINISTER
KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO
Hanna Wróblewska

Dear Participants of the
Esteemed Graduates
of Academies of Fine Arts 2023 exhibition,

Ladies and Gentlemen,

the 15th edition of the national Esteemed Graduates of Academies of Fine Arts exhibition has come. This event has become a unique opportunity thanks to which we can participate in an amazing meeting with young art of the 21st century.

This exhibition has become a permanent part of the development of visual arts, showing how the young generation of artists draws inspiration from various areas of life. The presented works are a testimony to their talent, passion and creativity, as well as proof of constant development and exploration in the world of art.

I would like to thank the rectors, teachers, organizers and sponsors of the award, thanks to whom the *Esteemed Graduates of Academies of Fine Arts* exhibition once again contributes to the promotion of young talents and supports their development.

I wish all participants and winners further success and satisfaction with their artistic endeavours.

Minister of Culture and National Heritage
Hanna Wróblewska

Warszawa, 12th of July 2024

Szanowni Państwo,

/6/

serdecznie zapraszam Państwa do zapoznania się z niniejszym katalogiem, będącym podsumowaniem kolejnej – piętnastej – już odsłony niezwykle cenionego wśród młodych twórców przedsięwzięcia, jakim jest Ogólnopolska Wystawa Najlepsze Dyplomy Artystyczne Akademii Sztuk Pięknych 2023. Rad jestem, że gdańska Akademia po raz kolejny gości w swych murach tę ważną ekspozycję.

Jak co roku do konkursu stanęli najbardziej obiecujący, bezkompromisowi młodzi artyści z całej Polski. Dzięki zebraniu ich prac w zabytkowej przestrzeni Wielkiej Zbrojowni, odwiedzający wystawę będą mieli okazję zapoznać się z aktualnymi trendami panującymi w sztuce najnowszej. Prace dyplomowe są niejako ukoronowaniem dotychczasowej twórczości młodych adeptów, a także podsumowaniem wielu lat nauki na uczelniach plastycznych. Każdy z uczestników podąża własną drogą artystyczną, na co dzień wypowiadając się w różnych technikach i dyscyplinach twórczych, niech zatem wystawa stanie się forum pozwalającym podzielić się osiągnięciami.

Bardzo dziękuję organizatorom za podjęcie trudu przygotowania tegorocznej wystawy. Wszystkim uczestnikom życzę wielu dalszych sukcesów i niezachwianej odwagi w prezentowaniu swojej wizji świata. Zachęcam mieszkańców Trójmiasta oraz odwiedzających Pomorze turystów z kraju i z zagranicy do zapoznania się z planami konkursu na Najlepsze Dyplomy Artystyczne Akademii Sztuk Pięknych 2023.

Mieczysław Struk

Marszałek Województwa Pomorskiego

Ladies and Gentlemen,

you are about to delve into a catalogue that sums up another, fifteenth edition of the Esteemed Graduates of Academies of Fine Arts exhibition 2023 – an event very much appreciated among young artists. I am glad that the Academy of Fine Arts in Gdańsk is once again hosting this important exhibition.

/7/

As every year, the most promising, uncompromising young artists from all over Poland entered the competition. By collecting their works in the historic space of the Great Armoury, visitors to the exhibition will have the opportunity to learn about current trends in modern art. Diploma works are the culmination of the hitherto efforts of young students, as well as a summary of many years of study at art academies. Each participant follows their own artistic path, expressing themselves in various techniques and creative disciplines on a daily basis – and the exhibition is a forum on which they can share their achievements.

I would like to thank the organizers for taking the trouble to prepare this year's exhibition. I wish all participants further success and unwavering courage in presenting their vision of the world. I encourage the inhabitants of Tri-City and tourists visiting Pomerania from Poland and abroad to check for themselves the results of the Esteemed Graduates of Academies of Fine Arts competition 2023.

Mieczysław Struk

Marshal of the Pomerania Province

Szanowni Państwo,
Absolwenci, których prace prezentowane są
na Wystawie Najlepsze Dyplomy Artystyczne
Akademii Sztuk Pięknych 2023,
Profesorowie, mentorzy i nauczyciele,
Bliscy dyplomantów,
Publiczności,

perspektywy dla artystów są dobre – twierdzą specjaliści. Mimo wojen i niestabilnej w wielu krajach sytuacji politycznej polski rynek sztuki wciąż się rozwija, ma potencjał i obiecujące perspektywy zwrotów z włożonego kapitału. Słowem, najlepsi dyplomanci państwowych plastycznych szkół wyższych w Polsce, przyszłość należy do Was.

Gratuluje laureatom. Bardzo jestem ciekawa, jak dalece niestabilna sytuacja na świecie i kryzys klimatyczny odciskają ślady na Waszej twórczości artystycznej? Jakie tematy angażują Waszą uwagę? Co widzicie, patrząc w przyszłość? Życzę Wam, abyście byli zdolni realizować się w wolności twórczej, a przy tym godnie żyć, bo to wciąż bolączka wielu artystów.

Z wdzięcznością myślę o kadrze szkół plastycznych wszystkich szczebli – profesorach, mentorach, nauczycielach. Dziękuję za Państwa wkład w kształcenie kolejnych pokoleń artystów.

Bez kultury bylibyśmy jak ślepi i głodni.

Aleksandra Dulciewicz
Prezydent Gdańska

Ladies and Gentlemen,
Graduates whose works are presented
at the Esteemed Graduates
of Academies of Fine Arts exhibition 2023,
Professors, mentors and teachers,
Loved ones of the graduates,
Audience,

/9/

experts say that artists have good prospects. Despite wars and the unstable political situation in many countries, the Polish art market is still developing, has potential and yields a promising return on investment. In short, best graduates of state art academies in Poland, the future belongs to you.

Congratulations to the winners. I am very curious to see to what extent the unstable situation in the world and the climate crisis leave traces on your artistic work. What topics capture your attention? What do you see as you look to the future? I wish you the ability to pursue your creative freedom and live with dignity at the same time, which still remains a problem for many artists.

The staff of art schools at all levels – professors, mentors, teachers – all have my gratitude. Thank you for your contribution to educating the next generations of artists.

Culture is our sustenance and our window on the world.

Aleksandra Dulkiewicz
Mayor of Gdańsk

Szanowni Państwo,

zapraszam Państwa na 15. wystawę gdańskiej Akademii Sztuk Pięknych, prezentującą Najlepsze Dyplomy Artystyczne ASP 2023 roku. To dla mnie ogromny zaszczyt móc sprawować nad nią honorowy patronat.

/10/

Artyści, osoby o niezwyklej wrażliwości, swoje obserwacje potrafią przełożyć na język sztuki. To dla nas, widzów, znakomita okazja, by spojrzeć na otaczającą rzeczywistość ich oczami. Poszerza to granice naszej artystycznej wyobraźni i pozwala nam dać się sztuce uwieść, sprowokować, nie pozostawać na nią obojętnym.

Organizowana przez gdańską Akademię Sztuk Pięknych wystawa to wydarzenie ważne również dla środowiska akademickiego. Dzięki niej młodzi artyści mają możliwość prezentacji swoich prac, zyskując przestrzeń do rozwoju i możliwość zrobienia kolejnego kroku w stronę pełni możliwości twórczych. Bardzo dziękuję Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku za tę szansę. Gratuluję serdecznie wszystkim laureatom konkursu, artystom, których prace możemy w tym roku oglądać. Życzę niegasnącej energii twórczej i kolejnych wspaniałych sukcesów artystycznych.

Magdalena Czarzyńska-Jachim
Prezydentka Miasta Sopotu

Ladies and Gentlemen,

welcome to the 15th edition of the Esteemed Graduates of Academies of Fine Arts exhibition 2023, organized by the Academy of Fine Arts in Gdańsk. It is a great honour for me to be its honorary patron.

/11/

Artists, people with extraordinary sensitivity, are able to express their observations in the language of art. This is a great opportunity for us, the viewers, to look at the surrounding reality through their eyes. It expands the boundaries of our artistic imagination and allows us to be seduced by art, provoked, and snapped out of indifference.

The exhibition organized by the Academy of Fine Arts in Gdańsk is also an important event for the academic community. It gives young artists the opportunity to present their works, gain space for further development, and take the next step on the path to fully realizing their creative potential. I would like to thank the Academy of Fine Arts in Gdańsk for providing them with this opportunity. I would also like to congratulate all the winners and artists whose works we can see at the exhibition this year. I wish you undying creative energy and great artistic success.

Magdalena Czarzyńska-Jachim

Mayor of Sopot

Szanowni Państwo,

przed nami kolejna odsłona dorocznej wystawy najlepszych prac dyplomowych absolwentów polskich uczelni artystycznych.

/12/

Dokonania młodych adeptów sztuki niezmiennie cieszą się dużym zainteresowaniem i skupiają uwagę nie tylko środowiska związane zawodowo ze światem artystycznym, ale także zwykłych odbiorców dzieł wizualnych. Udział w organizowanym przez Akademię Sztuk Pięknych w Gdańsku konkursie oraz w towarzyszącej mu wystawie niewątpliwie jest dowodem uznania dla talentu i wyobraźni twórców oraz dla ich artystycznych mentorów. Niejednokrotnie staje się także zapowiedzią przyszłej drogi absolwenta czy wręcz przepustką do dalszej kariery.

To bardzo ważny dla każdego artysty moment – nierzadko pierwszej prezentacji prac przed szeroką publicznością, dającej możliwość dialogu z innymi twórcami i z odbiorcami. Na szczególną uwagę zasługuje uwidoczniiona w dziełach prezentowanych w poprzednich latach wrażliwość młodych artystów na otoczenie, w którym żyjemy, na współczesność, ale także na wspólną nam przeszłość i możliwą przyszłość.

Jestem przekonana, że tegoroczne dzieła ponownie zaskoczą nas swoją oryginalnością, zainspirują do przemyśleń swoim przesłaniem i postawią przed nami ważne pytania, a być może nawet odpowiedzi.

Składam serdeczne gratulacje laureatom konkursu. Wszystkim jego uczestnikom życzę satysfakcji z udziału w tym wydarzeniu i dalszej wspaniałej artystycznej drogi wypełnionej sukcesami. Nauczycielom i mistrzom młodych twórców dziękuję za opiekę nad ich talentami i gratuluję osiągnięć, które są owocem wspólnej pracy.

Aleksandra Kosiorek
Prezydent Gdyni

Ladies and Gentlemen,

the time has come for another edition of the annual exhibition of the best diploma works by graduates of Polish art academies.

The achievements of young adepts of art invariably attract great interest and the attention not only of those professionally associated with the artistic world, but also of lay viewers of visual works. Participation in the competition organized by the Academy of Fine Arts in Gdańsk and in the accompanying exhibition is undoubtedly proof of appreciation for the talent and imagination of the creators and their mentors. What is more, it often becomes a preview of the graduate's future path or even a gateway to a further career.

/13/

This is a very important moment for every artist – often the first presentation of works to a wide audience, and an opportunity to enter into a dialogue with other creators and viewers. Particularly noteworthy is the sensitivity of young artists to the environment in which we live, to the present day, but also to our common past and possible future, visible in the works presented in previous years.

I am convinced that this year's works will once again surprise us with their originality, inspire us with their message and pose important questions – and perhaps even provide the answers.

I would like to express my heartfelt congratulations to the winners. I wish all the participants satisfaction from taking part in this event and a wonderful artistic path ahead, filled with success. I would like to thank the teachers and mentors of young artists for helping them develop their talents and congratulate them on their achievements, which are the result of their joint work.

Aleksandra Kosiorek
Mayor of Gdynia

Szanowni Państwo,

/14/

przed nami kolejna edycja wystawy konkursu Najlepsze Dyplomy Artystyczne Akademii Sztuk Pięknych. Już po raz piętnasty w zabytkowych przestrzeniach Wielkiej Zbrojowni/Arsenału (Zbrojowni Sztuki) pojawiają się absolwenci uczelni artystycznych z całej Polski. Zarówno artystom, jak i promotorom ich dyplomów dajemy szansę zmierzenia się w pojedynku na sztukę. Jury konkursowemu, krytykom, znawcom, pedagogom, miłośnikom sztuki, kolekcjonerom, publiczności ponownie dajemy możliwość przyglądania się tym fechtunkom i szerokiego zapoznania się ze świeżym dorobkiem najmłodszej sztuki polskiej. Mam nadzieję, a wręcz jestem o tym przekonany, że i tym razem zostaniemy pozytywnie zaskoczeni, poznamy najnowsze tendencje w młodej sztuce i dopiero co kiełkujące idee twórcze a być może już dojrzałe prezentacje. Bardzo często od tego pokazu i konkursu zaczynały się kariery artystyczne naszej utalentowanej młodzieży artystycznej.

Czas wyzwań – zarówno tych w skali makro jak i tych mikro (prywatnych) – z pewnością miał wpływ na młodą twórczość. Artyści na ogół wrażliwi są jak sejsmograf. Wyczuleni na najmniejszy nawet wstrząs, jaki pojawia się w ich otoczeniu. Wystawa zapewne to potwierdzi. Wystawa potwierdzi również bądź zaneguje sens kształcenia artystów na uczelniach. Druga opcja jest z mojej strony oczywistą prowokacją. Co roku pokaz wzbudza jednak ogromne emocje widzów. Ich oczekiwania są bardzo zróżnicowane, tym niemniej nie boją się oni otwarcie komentować dokonań najmłodszych twórców.

Jak co roku przyznane zostaną nagrody finansowe i nagrody w postaci wystaw indywidualnych w prestiżowych galeriach Trójmiasta. Na laureatów konkursu czekają: Nagroda Rektorów, Nagroda Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Nagroda Marszałka Województwa Pomorskiego, Nagroda Prezydent Miasta Gdańska, Nagroda Prezydent Miasta

Gdyni, Nagroda Prezydent Miasta Sopotu, Nagroda Specjalna Instytutu Somaesthetics and Arts Center, Nagroda Krytyków, Nagroda Dyrektora Gdańskiej Galerii Miejskiej, Nagroda Dyrektor Centrum Sztuki Współczesnej „Łaźnia” i Nagroda Dyrektor Państwowej Galerii Sztuki w Sopocie.

W tym miejscu słowa podziękowania należą się Ministerstwu Kultury i Dziedzictwa Narodowego za grant finansowy na organizację oraz fundatorom nagród: Rektorom uczelni, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego – Hannie Wróblewskiej, Marszałkowi Województwa Pomorskiego – Mieczysławowi Strukowi, Prezydent Miasta Gdańska – Aleksandrze Dulkiem, Prezydent Miasta Gdyni – Aleksandrze Kosiorek, Prezydent Miasta Sopotu – Magdalenie Czarzyńskiej-Jachim, Dyrektorowi Gdańskiej Galerii Miejskiej Piotrowi Stasiowskiemu, Dyrektor CSW „Łaźnia” – Jadwidze Charzyńskiej, Dyrektor Państwowej Galerii Sztuki w Sopocie – Eulalii Domanowskiej oraz p.o. dyrektora Instytutu Kultury Miejskiej – Barbarze Sroce.

Chciałbym gorąco podziękować wszystkim pracownikom Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku – organizatora wystawy, którzy przyczynili się do jej realizacji.

W imieniu organizatora i swoim własnym serdecznie dziękuję młodym artystom za udział w tym wydarzeniu, gratuluję i życzę sukcesów artystycznych.

prof. ASP dr hab. Krzysztof Polkowski
Rektor Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku

Ladies and Gentlemen,

the time has come for another edition of the Esteemed Graduates of Academies of Fine Arts exhibition. For the 15th time, the works of graduates of art schools from all over Poland are displayed in the historic spaces of the Great Armoury/Arsenal (Armoury of Art). We give both the artists and their diploma supervisors a chance to compete in an art duel. And once again, we give the competition jury, critics, experts, teachers, art lovers, collectors and the public the opportunity to follow those duels and get acquainted with the latest achievements of the youngest Polish art. I hope – in fact, I am even convinced – that once more we will be positively surprised, we will get to know the latest trends in young art and the emerging creative ideas, and perhaps we will also have a chance to look at already mature presentations. Very often, the artistic careers of our talented youth begin with this exhibition and competition.

This challenging time – both on a macro and micro (private) scale – certainly had an impact on the creative work of young people. Artists tend to be sensitive like a seismograph. Sensitive to even the slightest shocks that occur in their surroundings. The exhibition will probably confirm this. The exhibition will also confirm or deny the sense of educating artists at academies. The second option is an obvious provocation on my part. However, every year the show arouses great emotions among viewers. Their expectations are very diverse, and they are not afraid to openly comment on the achievements of the youngest creators.

As every year, we will award financial prizes and prizes in the form of individual exhibitions in prestigious galleries in the Tri-City. The competition winners will receive: Rectors' Award, Award of the Minister of Culture and National Heritage, Award of the Marshal of the Pomerania Province, Award of the Mayor of the City of Gdańsk, Award of the Mayor of the City

of Gdynia, Award of the Mayor of the City of Sopot, Special Award of the Somaesthetics and Arts Centre Institute, Critics' Award, Award of the Director of the Gdańsk City Gallery, Award of the Director of the Centre for Contemporary Art "Łaznia", and Award of the Director of the State Art Gallery in Sopot.

/15/

At this point, I would like to thank the Ministry of Culture and National Heritage for the financial grant for the organization of the event, and the sponsors of the awards: Rectors of the academies, Minister of Culture and National Heritage – Hanna Wróblewska, Marshal of the Pomerania Province – Mieczysław Struk, Mayor of Gdańsk – Aleksandra Dulciewicz, Mayor of Gdynia – Aleksandra Kosiorek, Mayor of Sopot – Magdalena Czarzyńska-Jachim, Director of the Gdańsk City Gallery – Piotr Stasiowski, Director of CSW "Łażnia" – Jadwiga Charzyńska, Director of the State Art Gallery in Sopot – Eulalia Domanowska and acting director of the Institute of Urban Culture – Barbara Sroka.

I would like to warmly thank all the employees of the Academy of Fine Arts in Gdańsk, the organizer of the exhibition, who contributed to its implementation.

On behalf of the organizer and myself, I would also like to thank the young artists for participating in this event, congratulate them and wish them artistic success.

prof. ASP dr hab. Krzysztof Polkowski
Rector of the Academy of Fine Arts in Gdańsk

Na marginesie Najlepszych Dyplomów Artystycznych Akademii Sztuk Pięknych 2023

„Świat nie czeka na więcej tego samego”
Rick Rubin, *Akt twórczy. Nowy sposób bycia*.

Zacznę od być może od prowokacyjnie postawionego pytania: czy jesteśmy zdolni w naszej zdominowanej codziennością kulturze do świętowania sztuki? Do zorganizowania długo trwającego święta wokół wystawy, jak ta prezentowana wokół Najlepszych Dyplomów Akademii Sztuk Pięknych? Zwykle jednym z silnych symptomów świętowania w kulturze jest zabawa, której towarzyszy ludzkie pragnienie zakosztowania smaku życia. Człowiek, jak pisał w słynnej książce *Homo ludens* Johan Huizinga, jest istotą z natury swej lubiącą się bawić. Niemal wszyscy nosimy w sobie podstawową chęć naznaczenia czasu niezwykłością, czy zwykłą potrzebą przeżycia czegoś wyjątkowego, czegoś, o czym się będzie pamiętać. A nawet będzie się o tym opowiadać, realizując przy tym inną naszą ludzką cechę – potrzebę narracji i stwarzania opowieści dotyczących istoty tego, kim naprawdę jesteśmy, a jeszcze bardziej tego, kim pragniemy być. I w głębi nas samych chcielibyśmy, by wystawa „najlepszych dyplomów” akademii w kraju stała się taką okazją. Niechby to był rodzaj świętowania i jakiś szczególny czas. Bardzo głośny w Europie niemiecki filozof pochodzenia koreańskiego, Byung Chul Han, celnie podkreśla: „Sztuka i święto żyją

w ścisłym związku. Sztuka pierwotna jest dla Nietzschego sztuką odświętną. Dzieła sztuki są materialnymi świadectwami tych błogich momentów kultury, w których zniesiony zostaje zwykły przemijający czas (...) Pierwotnie miały rację bytu jedynie w ramach kultu jako elementy czynności religijnych. Posiadały więc wartość kultową. Obecnie należy ona do przeszłości. Wartość kultowa ustępuje dziś wartości wystawienniczej i rynkowej. Dzieł sztuki nie ustawia się już przy odświętnym gościńcu, lecz w muzeach i sejfach bankowych. (...) Dzieła sztuki stanowiły niegdys manifestację intensywnego, nadmiernego, wybujałego życia. Intensywność życia odchodzi teraz w niepamięć. Ustępuje miejsca konsumpcji i komunikacji. Także eros ustępuje przed pornografią. Wszystko zostaje dzisiaj wyglądzone do zera”¹.

Wspomniana przez filozofa intensywność życia stwarzała bardzo długo w ludzkiej historii asumpt dla kultu i zabawy, które mogły przybierać wszak rozmaite formy – od tańca po dramaturgiczne igrzyska. Uwspólnotowiona radość i aktywność, nawet jeśli coraz rzadziej bywa naszym udziałem, wydają się Państwu wskazywać na często dość oczywisty związek ze sztuką. W powszechnym odbiorze często kojarzono odbiór sztuki z przeżywaniem czasu relaksu i swoistej ludzkiej satysfakcji płynącej z obcowania z pięknem czy niezwykłością artystycznej formy, jaką wciąż bywa sztuka. Radość towarzysząca zabawie niemal od zarania dziejów stawała się ważnym elementem świąt i świętowania jako fenomenu przypisanego naszemu byciu na ziemi. Jednak w pochodzie historii nasz świat się „rozregulował”: dawne następstwo czasu pracy i czasu świąt zamienia się na naszych oczach w rzeczywistość, w której trudno wyznaczyć granice pracy i świętowania. Można by rzec, że usieciowieni konsumenci, którymi się staliśmy, zajęci coraz to nowymi propozycjami rynku, coraz bardziej nie umiemy po prostu świętować. To

¹Byung Chul Han, *Spoleczeństwo zmęczenia i inne eseje*, przekł. R. Pokrywka, Warszawa 2022, s. 88–89.

nie wyobraźnia świętowania kieruje naszym życiem, a raczej, wydaje się, że dominuje je coraz bardziej wbijające się do wrażliwości jak niebezpieczna mantra – *zarabiaj i wydawaj*. Wspomniany Byung Chul Han podkreśla, że stajemy wobec wyraźnej kulturowej *c e z u r y* – dawno minionej przeszłości wiążącej sztukę i święto jako nierozzerwalne ludzkie wartości; pisze o „społeczeństwie zmęczenia”, o tym, „że żyjemy w czasie bez świąt, w czasie sprofanowanym”, w którym „Czas święta jest w pewnym sensie nieprzemijający”². Być może także i z tej przyczyny rodzą się pomysły, żeby niemal wszystko stawało się od razu zabawą – od pracy i edukacji poczynając, a na kulturze i sztuce skończywszy. Ten unoszący się nad naszym życiem fantazmat życia jako dobrej zabawy wielu nie przestaje kusić, w wielu jednak stwarza przedmiot pragnień i nawet, moim zdaniem, „złej wiary” przynoszącej kolejne kulturowe porażki i przegrane. Słusznie pisze Amin Maalouf w książce *Rozregulowany świat*: „Musimy odrzucić urojone pewniki i przebudować naszą skalę priorytetów”³.

Teraz już wiadomo bardziej, dlaczego w tytule mojego szkicu używam słowa święto ze znakiem zapytania. Otóż z prostego powodu, bo pisząc tekst do katalogu corocznej wystawy Najlepsze Dyplomy Akademii Sztuk Pięknych, chciałbym pomyśleć o tym wydarzeniu właśnie jako święcie i jako poważnej także wizualnej zabawie. Jednak tytułowe święto opatruję znakiem zapytania, co sugeruje, że nie do końca wierzę, że święto sztuki jako społeczny fakt jest możliwe? Z pewnej prostej i mało pogłębionej perspektywy można by rzec, że każde podobne do naszego wydarzenie, połączone z wystawą, konkursem i nagrodami oraz licznymi spotkaniami artystów i ekspertów oraz szacownych osób włączy-

nych w całe przedsięwzięcie to już wystarczające fakty, żeby mówić o święcie młodej sztuki – czyli sztuki młodych, wchodzących w życie ludzi, którzy dopiero co skończyli swoje studia artystyczne, uzyskali na ich podstawie dyplom, a nawet wyróżnili się, bo znaleźli się w krajowej reprezentacji „najlepszych dyplomów” akademii. Młoda sztuka, a więc i młodzi artyści. Jedni używają słowa *artysta* jako słowa całkowicie oczywistego, inni, nawet ściśle związani z akademią, mają wobec niego zastrzeżenia i jakiś wewnętrzny, trudny do precyzyjnego wyrażenia opór. Słowo to wszak stale i wciąż zobowiązuje... właśnie, do czego? Myślę, że wchodzi w kolizję co najmniej jego dwa porządki występowania i używania: dawny, hierarchiczny i współczesny, demokratyczny. Pierwszy preferował kapłana sztuki lub mistrza tworzącego dzieła, drugi z kolei odwołuje się do artystycznej pracy i często społecznych zadań artysty, który staje się najczęściej pracownikiem twórczym. Współczesna sztuka rozgrywa się w porządku demokratycznym życia społecznego, to demokratycznie będzie się i artyście przypisywać różne artystyczno-społeczne zadania czy funkcje. Słowem, dawna misja artysty na naszych oczach zamienia się zawód i zajęcie na rynku pracy⁴.

Tak czy inaczej można by rzec, że mamy oto czas świętowania wszystkich akademii sztuki w kraju i obchodzimy święto nie tylko sztuki, ale przede wszystkim młodych, wchodzących w polskie twórcze życie artystów. I mogłoby tak właśnie być, gdyby nie już w części przywoływane okoliczności, że po pierwsze, świętowanie w naszej kulturze staje się trudne, jeśli nie niemożliwe; a po drugie, że święto w sztuce współczesnej staje się jeszcze bardziej problematyczną rzeczą. Stawiam tezę, którą rozwijam w ko-

²Tamże, s. 81.

³Amin Maalouf, *Rozregulowany świat. O kryzysie naszych cywilizacji*, przeł. W. Prażuch, Warszawa 2011, s. 198.

⁴Por. uwagi na temat zmiennego statusu artysty w cennej i mało znanej książce N. Heinich, *Być artystą. Rzecz o przekształcaniach statusu malarzy i rzeźbiarzy*, przeł. L. Mazur, Warszawa 2007.

lejných odsłonach poniżej, że w naszym na wskroś „rozregulowanym” kulturowo świecie wydaje się niemożliwe święto sztuki. I to niezależnie od tego, jak będziemy sztukę rozumieć i z jakimi wydarzeniami czy odsłonami z nią powiązаныmi będziemy ją kojarzyć. Sztuka współczesna pozostaje udziałem rozłamu i podziałów – nie tylko wtedy, kiedy odwołuje się choćby do polityki, ale także kiedy odsłania swoją istotę, zwracając naszą uwagę na: 1/ swoje uwikłania społeczne – „spektakl” społeczny tworzący w polaryzację i coraz częściej złe społeczne emocje wynikające z jej zaangażowania ideowego, by nie powiedzieć mocniej – ideologicznego; 2/ najczęściej kojarząc się z jej rynkowymi gramami interesów i „mimetycznymi pragnieniami” posiadania wywołującego rywalizację bądź zwykłą ludzką zazdrość⁵; 3/ ewidentne świadectwa szkodliwego działania dominującego modelu myślenia o sztuce – organizowane zwłaszcza przez ekspansywną cześć tzw. świata sztuki – powodujące liczne spory czy nieporozumienia, a w efekcie duży poziom dezinformacji oraz to, czego potrzeba we współczesnych praktykach artystycznych, czyli komunikacji opartej na uczciwych praktykach wynikających z prawdziwie pojętego pluralizmu, który zapobiega dzieleniu ludzi na „naszych” (często praktykowany „nasizm”) i będących poza obiegiem, tendencją czy swoistym wtajemniczeniem. Oczywiście, uprzedzę z góry ewentualne zastrzeżenie czy krytykę tak postawionej przez mnie kwestii, że widzę jak najbardziej dobre praktyki rynkowe sztuki oraz dużo dobrych emocji związanych z jej życiem, ale także i jej pozytywne wnikanie w mnóstwo ważnych ludzkich spraw i problemów, nie chcąc być przy tej okazji posądzonym o postrzeganie sztuki jako przestrzeni czyściej i samej w sobie. Dostrzegam jakże cenne możliwości myślenia o sztuce jako niezwyklej przestrzeni coraz rzadziej praktykowanego dialogu.

I w tym miejscu, kiedy wspominam o dialogu sztuk, wprost muszę się podzielić pewnym niezwyklej zdaniem – dla mnie przede wszystkim intelektualnym, ale także i duchowym. Czasem akademickie wydarzenie, jakim jest przyznawanie doktoratu honoris causa, może okazać się jakimś małym po ludzku w wąskim rozumieniu świętem – jako przeżyciem wewnętrznym, intymnym, ale przy tym stanowiącym swoisty ważny znak tego, co się wokół nas dzieje. Otóż w 17 października 2023 w Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku sławny na świecie artysta o niezwyklej wrażliwości na jakości i życie społeczne, Krzysztof Wodiczko, znany najbardziej ze swoich *Pojazdów dla bezdomnych*, odbierając honorową akademicką premię, przypomniał, że jedną z najważniejszych jakości sztuki jest jej siła łączenia – dialog różnych obszarów ludzkiej wrażliwości. Obserwowałem reakcje zgromadzonych na uroczystości w większości ludzi silnie i aktualnie związanych ze sztuką i praktykami artystycznymi. A był to szczególny moment tuż po wyborach 13 października do polskiego parlamentu. Zauważyłem wyraźnie niechętnie reakcje części audytorium, która wydawała się brać słowa szacownego doktora za nieswoje i obce lub co najmniej błędne? Chciałbym się w tej swojej obserwacji i refleksji mylić. Zaś po samym wykładzie już nie słyszałem ani refleksów ani śladów echa tego, co zostało na nim powiedziane. Głos wybitnego artysty i profesora nie tylko uznałem za ważny, ale i s y m p t o m a t y c z n y⁶ – zwłaszcza jeśli chodzi o reakcję na jego słowa o potrzebie dialogu zwłaszcza w świecie sztuki. Dialog w przestrzeni społecznej staje się przecież warunkiem istnienia życiowej normalności; umożliwia także ożywianie przestrzeni ludzkich *parezji*, co za Grekami (gr. *parhésia*) i Michelelem Foucaultem podkreśla Krzysztof Wodiczko. *Parezja* dawniej jak i dziś jest sztuką „swobodnego mówienia” prawdy, stając się zarazem, być

⁵Odsyłam do symptomatycznej metakrytyki tego tematu autorstwa bardzo uznanego w Europie, choć mało znanego, Jacques Rancière, *Dzielenie postrzegalnego. Estetyka i polityka*, przeł. M. Kropiwnicki i J. Sowa, Kraków 2007.

⁶To szczególnie znak, który daje do myślenia.

może ekskluzywną, a jednak podstawową wartością życia z innymi ludźmi. W myśl optyki *parezjarchy*, którym także pragnie być artysta, korzystając z „wzajemnej ochrony, zaufania i odwagi” swoich i innych w środowisku, w którym żyje, niezwykle istotna staje się społecznie zorganizowana troska o realne istnienie „stref mówienia prawdy”, a także tworzenie warunków zachęty dla artystów „podejmujących ryzyko mówienia całej przemyślanej prawdy”⁷. Doszliśmy do takiego momentu w kulturze, że robi wrażenie w swojej wymowie dość kuriozalne zdanie, jak to usłyszane przez mnie ostatnio w sieci: w o l n o m ó w i ć p r a w d ę.

Wracając do tematu dialogu w sztuce, jak i ogólnie do samego życia drażonego przez globalizacją, sieciowość oraz sztuczną inteligencję. Prawda, że nasz świat naznaczony złożonością, stwarza coraz więcej problemów z komunikacją – z dialogiem tym bardziej. Często to, co wydaje się niemożliwe – postulowany dialog – tym bardziej staje się konieczne. Ponieważ tylko w świadomości projektowanej perspektywie dialogowania najbezpieczniej uda się nam przetrwać w świecie coraz większego n i e - p o k o j u. Bo właśnie z perspektywy wyobraźni dialogicznej pełniej zobaczymy i przeżyjemy artystyczne dokonania prezentowanej wystawy, na której koegzystują twórcze zabiegi z różnych obszarów ożywiających współczesną sztukę. Pierwszy nazwałbym akademickim estetyzmem, odwołującym się i do dokonań postawiana gardy oraz do tradycji praktyk estetyki zadowomionej w akademiach; prezentowany w nim model praktyk artystycznych w zasadzie konserwuje dominujące modele myślenia wizualnego. Drugi z kolei, określiłbym mianem tendencji emancypacyjno-rewolucyjnej; ma on wyraźny rys praktykowania pracy twórczej związanej z polityką i w swojej dominującej odmianie odwołuje się do praktykowania sztuki czy twórczo-

ści jako tzw. społecznych praktyk krytycznych konstruujących kulturową zmianę. Tu estetyka staje się mocno określona przez wątki polityczno-społeczne i jest najczęściej kreowana za pomocą nowych mediów wyrazowych. I wreszcie trzeci – odwołuje się on do tendencji liberalno-instrumentalnych, akcentując twórczą wolność, choć wyraźnie jest uwikłany we wspomniane kulturowe sprzeczności kapitalizmu, poddaje się czy to kulturowym schematom, czy wszechobecnym standardom; i jest wyrazem twórczych wysiłków pozostawiania wolnym, będąc jednak mocno zdeterminowanym czasem i modami; pojawiają się w nim niemal już dyżurne tematy; jego wyraźną słabością jest dość instrumentalne traktowanie praktyki artystycznej jako szczególnej instrukcji obsługi procesu twórczego. Czy te trzy obszary stwarzają jako swoista całość satysfakcjonujący obraz współczesnej twórczości artystycznej to już pozostawiam do oceny odbiorów wystawy.

Wracając do tytułu mojego tekstu, chcę wreszcie zadać proste pytanie: czym w istocie jest święto? O jakim ważnym rozumieniu święta mówimy? Na dobrą sprawę w naszym nie-spokojnym, „rozregulowanym” i indywidualizującym się świecie to i fetyszyści mogliby zgłosić pretensje do prywatnego świętowania swojego zamkniętego intymnego zaciszka. Co jednak stwarza sedno świętowania? I tu może przyjąć z pomocą bardzo wnikliwa myśl Hansa Geорга Gadamera, który w książce pt. *Aktualność piękna* wiąże rzeczywistość sztuki i święta, ale zarazem dobitnie i krótko podkreśla: „święto jest czymś, co wszystkich jednoczy” i czyni to przez uwzględnianie i tworzenie publicznego wymiaru z zamiarem wychodzenia poza podziały i przez przekraczanie granic, która raz jednych dzieli, innym razem różnicują majątkowo, statusowo czy intelektualnie⁸. Tu warto jako dygresję przywołać rozmażające się poznawcze przekłamanie – zwłaszcza

⁷Por uwagi K. Wodiczko, *Sztuka, trauma i parezja*, w: Tegoż, *Rozmowy i teksty krytyczne*, Poznań 2020, s. 257.

⁸H. G. Gadamer, *Aktualność piękna*, przekł. K. Krzemieniowa, Warszawa 1993, ss. 66 i 67.

wśród dominującego nurtu myślenia w świecie sztuki – odwołującego się potrzeby szczególnych kompetencji współczesnego odbiorcy chcącego przeżywać i rozumieć dzisiejszą twórczość, przy tej okazji obligowanego mocno do studiów nad arkanami powstawania sztuki naszych czasów. Najczęściej zarzuty pod adresem niechęci publiczności wobec sztuki współczesnej, i głównie sztuk wizualnych, kwituje się brakiem wiedzy na jej temat, skrętnie zasłaniając świadomość, że wszelka „wiedza wizualna” – jeśli w ogóle możemy o niej mówić – w rzeczywistości odwołuje się do naszego dość uniwersalnego repertuaru zdolności odbiorczych bazujących na wrażliwości i otwartości naszych zmysłów, które działają zwykle dość aktywnie, jeśli są tylko efektywnie pobudzone i dobrze traktowane. W efekcie tego, co zostało powiedziane, w świętowaniu wokół sztuki nie chodzi o rzeczywistość pojedynczych, nawet najbardziej wrażliwych „ja”, a przede wszystkim wymiar rzeczywistości u w s p ó l n i o n e j, z której wynikają prawdziwie ludzkie jakości istnienia: wzajemność, spotkanie, dialog czy wzajemne porozumienie, czy choćby – jak chciał jeden z najważniejszych filozofów nowożytności, Georg Hegel – społeczne uznanie. Ktoś może mi zarzucić nadmierny idealizm? Ja jednak uważam, że spory w demokracji mają o tyle sens i znaczenie, o ile równowagę je właśnie dialog i społeczne porozumienie się w sprawach przynajmniej najważniejszych. Wrażliwy, po ludzku refleksyjny obserwator powiedziałby, że świętowanie to wyjście poza komunikację, a wkroczenie w obszar k o m u n i i. Niestety, długo żyliśmy w Europie wiarą, że możemy zorganizować społeczne życie wedle reguł racjonalnej – wręcz proceduralnie pomyślanej – komunikacji. Dziś wydaje się, że nie tylko ta wiara się załamuje i przeradza w swoje przeciwieństwa. Jak się okazuje komunikacja bez k o m u n i i przeradza się nie tylko w swoją karykaturę, ale co gorsze – rodzi podziały i konflikty. A sztuka nie jest, niestety, od tego wolna.

Obserwujemy polskie „dzielenie postrzegalnego” i na poziomie jednostkowym, lokalnym, ale także i krajowym. Warto może przypomnieć, ile trudnych do rozegrania emocji budzą inicjatywy powoływania do życia regionalnych i krajowych choćby kolekcji sztuki współczesnych. I to począwszy od komisji prowadzących zakupy do kolekcji muzealnych, a na prezentacji tych kolekcji skończywszy. Nie pomijając na koniec także wątku, jakim dyskusyjnym uznaniem i niewystarczającą aktywnością wciąż ilościowo pod względem odbioru sztuki współczesnej cieszą się wspomniane na bieżąco konstruowane kolekcje. Obserwując środowisko sztuki na Wybrzeżu, spostrzegam, że w prezentacjach współczesnej twórczości artystycznej uczestniczy i aktywnie bierze udział zaledwie garstka ludzi, których można z łatwością rozpoznać na kolejnych wernisażach. Jest to niemal krąg tych samych osób formujących się głównie z kręgów ludzi i rodzin związanych z twórczością lub spośród wszystkich tych, którzy zajmują się promowaniem lub animacją sztuki współczesnej lub działalności z nią związanej. W tak zarysowanym kontekście, czy można mówić o świętowaniu sztuki jako święcie wspólnotowym? A więc z udziałem szerszej widowni i odbiorców? Oczywiście, że nawet wobec formułowanych przeze mnie uwag i zastrzeżeń trzeba i warto dokonania młodych prezentować i dyskutować o nich, nawet jeśli to ma postać wydarzenia dla małej części demokratycznego społeczeństwa, mając przy tym nadzieję, że to, co robimy, nie jest obojętne dla życia, które oprócz tego, że trzeba traktować z właściwą troską, to i także świadomie kształtować – wbrew przeciwnościom i zastanom podziałom. Warto zainwestować myślowo i operacyjnie w słuszną wrażliwość poznawczą, ostatnio opisaną przez francuskiego filozofa, François Julliena, który konstruuje ideę „transformacji bezszelestnej”⁹, przynoszącej zrazu niewidoczną przemianę, co się dzieje nie w wyniku projektowanych zmagania, a raczej staje

⁹F. Jullien, *Ponownie otworzyć możliwości. De-koincydencja i kolejne życie*, przekł. E. Marynowicz-Hetka, Łódź 2024.

się niejako pod skórą rzeczy i zjawisk ludzkich, które, acz niedostrzegalne to rzeczywiste, a pracując na naszą korzyść, potrafią z czasem odsłonić jakże potrzebną nową społeczną jakość.

Mówiąc o podziałach i rozłamie w świecie sztuki, trzeba także przynajmniej wspomnieć o ich istotnych historycznych uwarunkowaniach a także o najbardziej ważącym znaczeniowo i obfitującym w konsekwencje przełomie, który zaważył na losach współczesnych praktyk artystycznych. Mowa tu o szeroko rozumianym przełomie awangardowym. Sama awangarda w powszechnym odbiorze najczęściej kojarzy się z pozytywnie rozumianym przełomem w sztuce. Często zapomina się, że już w samej nazwie (fr. *avant garde* „straż przednia”) tkwi nomenklatura wojenna czy wojskowa. I najczęściej nie dość zdajemy sobie sprawę z radykalizmu i szeroko widzianych konsekwencji praktyk awangardowych, nie tylko w świecie sztuki. Awangardyści projektowali całkowite nowe rozumienie sztuki, która sankcjonuje oderwanie się człowieka od transcendencji i stwarza zarazem nowy model życia, promując często nawet rewolucyjno-wojenny radykalizm. W konsekwencji całego ruchu w sztuce powstaje całkowicie nowa estetyka rezygnująca z wzniosłości czy piękna (prawda często nawet brutalnego) kształtowanego przez wyobraźnię tekstów biblijnych czy opowieści mitologicznych. I oto do sztuki trafiła codzienność, a nawet obscena, chyba punktem granicznym tej nowej, przez wielu odrzucanej i będącej przedmiotem sprzeciwu, estetyki stają się działania kreatywne, np. *Merda d'artista/ Gówno artysty* – wytwór sztuki konceptualnej, autorstwa Piero Manzoni, czy artystyczne praktyki „akcjonistów wiedeńskich”. W reakcji na prace Manzoni wybitny polski prozaik, Gustaw Herling-Grudziński, admirał sztuki dawnej, zareagował kontrowersyjnym opowiadaniem pt. *Z biografii Diego Baltassara*, które kończy zdanie będące

ostrą krytyką współczesnej autorowi sztuki: *Defaeco ergo sum*, a co też spowodowało spór o granice krytyki sztuki nowej w obrębie środowiska, z którego wywodził się pisarz, czyli „Kultury” paryskiej, z udziałem Jerzego Giedroycia, Józefa Czapskiego czy Konstantego Jeleńskiego.

/21/

Konflikt i rozłam w wyniku praktyk awangardowych wydawał się nieunikniony choćby na poziomie ideowo-filozoficznym, o czym pisał już Georg Simmel w tekście *Konflikt nowoczesnej kultury*, konstatując trafnie jego przyczyny. Od kiedy idea samego życia zawładnęła wszystkim, co się dzieje w kulturze, a przypomnijmy, że wcześniej to Bóg, idea Człowieka czy Natura określały wyobraźnię ludzką, od tego momentu zrodził się nieprzewidywalny głęboki kulturowy impas polegający na tym, w jaki sposób zawrzeć i wyrazić w formie wszystko to, co jest samym życiem, co ją przerasta i przekracza i co nie daje się do niej sprowadzić, bo jest stawianiem się, mnogością i wykraczaniem poza możliwe do określenia granice czy artystycznie pomyślane struktury. „W każdym wielkim artyście – pisał Simmel – i każdym wielkim dziele sztuki jest zawarte coś głębszego, szerszego, płynącego z bardziej ukrytych źródeł niż sztuka zdołałaby to wytworzyć w sensie artystycznym, co jednak przez niego wchłonięte, przedstawione i zaprezentowane”¹⁰. Metaforycznie ów konflikt z przenikliwością godną uznania Zbigniew Herbert nazwał „syndromem Aleksandra” lub, jak w tytule swojego szkicu, „węzłem gordyjskim”. Aleksander, jak wiadomo, stanął przed dziejowym zadaniem rozwiązania „brunatnociemnego węzła” – splotu trwałych nici czy włókien, które jak mu się wydawało nie do rozsąplania. Wyobrażał on sobie, że ów dziwny przedmiot wprost szydzi z niego; i wówczas nie namyślając się z żołnierskim zamięchem przeciął mieczem go na połowę. I tak jak pisze Herbert: „Aleksander, nie mogąc sprostać zadaniu,

¹⁰Por. G. Simmel, *Filozofia kultury. Wybór esejów*, przekł. W. Kunicki, Wydawnictwo UJ, Kraków 2007, s. 61.

unicestwił problem mieczem (...) Węzeł gordyjski przestał istnieć jako przedmiot realny, lecz istnieje nadal i to uparcie jako przedmiot naszej wyobraźni, jako zagadnienie poznawcze. (...) Zamordowano Tajemnicę”¹¹. Ten rodzaj symbolicznej, a jednak tkwiącej głęboko w kulturze dekonstrukcji kładzie się cieniem na przemianach w kulturze XX wieku, a z tych przemian potem tworzą się podziały i wyłaniające się z nich transgresje oraz silny podział na artystycznej scenie, na której rozgrywają się kolejne scenariusze sztuki, mnożąc się, przepoczwarzając w kolejne swoje odmiany, odsłony i -izmy. Na ich kanwie można by dalej śledzić także determinujące mocno życie sztuki zachodniej takie zwłaszcza wystąpienia/ przełomy artystyczne: jak arcykonceptualny gest Marcela Duchampa, zmieniający urynał (*objet trouvé*) w dzieło sztuki czy potem artystyczną ideę Josepha Beuysa postulującego, że „każdy człowiek jest artystą” i to szczególnie, bo mającym wykuwać swoimi działaniami nowy ład społeczny.

Oczywiście, po tych znamienych w kulturowe konsekwencje gordyjskich wystąpieniach spory i podziały w sztuce nie ustają i także dlatego świętowanie za jej sprawą jest i bywa doświadczeniem powtarzających się wciąż podziałów i rozłamów, artystyczno-estetycznych sporów i dyskusji bez wiążących konkluzji. Warto tu może dodać, że w kontekście gwałtowności przemian sztuki najnowszej Daniel Bell w przenikliwej i wciąż aktualnej książce *Kulturowe sprzeczności kapitalizmu* używa bardzo trafnego określenia „rozmycie sztuki”, wskazując na rzeczy mocno ją dziś określające: związki z polityką, brak hierarchii czynności w sztuce, która sama się nią staje, a także zacieranie się wyraźne granic między sztuką i samym życiem, co dotkliwie w efekcie wpływa na jej odbiorców, którzy często chcieliby wyjść z obszaru codzienności w jakiś niezwykle świat właśnie sztuki. A tu się okazuje że ona tkwi

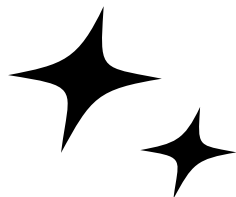
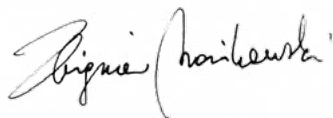
w jakimś trudnym dla nich do zaakceptowania kulturowym o d c z a r o w a n i u i już z tego powodu przestaje być pociągająca czy atrakcyjna i mocno ciąży na ich nieobecności w świecie sztuki.

Mimo wszystko nadzieje związane ze sztuką jako społecznym świętem żyją i być może pracują w ukrytym wymiarze życia na zasadzie „bezszelestnej transformacji”, czyli niewidocznych śladów zmiany – jak by tego chciał współczesny filozof. Co my, Szanowni Państwo, możemy zrobić, żeby je ożywiając, czynić bardziej możliwymi? Pierwsza rzecz, powinniśmy chyba jeśli nie porzucić, bo to byłby zważywszy na historyczne i ludzkie uwarunkowania nadmierne optymizm, to przynajmniej świadomie nabierać krytycznego dystansu do idei „dzielenia postrzegalnego” i tworzenia niepotrzebnych obszarów polaryzacji w świecie sztuki, którą aktualnie tworzymy, działając przy tym na rzecz dialogu sztuk oraz sztuki i życia – z bezpośrednią troską o jak największy udział w niej ludzi, którzy sztuki nie znają oraz nie uczestniczą w jej życiu, a jednak chętnie by się gdzieś w jej odsłonach odnaleźli, a nawet do niej przekonali i uznali jej niezwykle społeczny status? Oraz żeby działać w taki sposób, by świętowanie wokół sztuki było udziałem jak największej rzeszy ludzi. Całe to moje dobro-myślicielstwo podyktowane jest starym jak niemal nasz świat przekonaniem, które uosabiał Fryderyk Schiller w *Listach o estetycznym wychowaniu człowieka*, w których ześrodkował i wyraził nadzieję na kulturotwórczy cel sztuki, potrafiącej zawrzeć wszystko to, co dla człowieka najważniejsze: pragnienie wolności, miłość i dobro oraz „wszelką bezpośrednią obecność daną w zmysłach”, chroniącą nas przed groźącym nam coraz bardziej i ze stron, z których byśmy się go spodziewali – złowieszczym rozumem instrumentalnym zabijającym prostą ludzką moralną wrażliwość. W tym wszystkim chodzi wszak o swoistą świętość,

¹¹Z. Herbert, *Węzeł gordyjski oraz inne pisma rozproszone 1948–1998*, Wydawnictwo „Więzi”, Warszawa 2001, s. 78–79.

z której do końca nie zdajemy sobie sprawy, sztuki, i chyba o niej zapomnieliśmy? O czym zasadnie w niezwyklej książce pt. *Autoportret czytelnika* pisze Marcel Cohen: „Biologicznym sensem sztuki jest rozsiewanie wokół przejawów, obrazów i dowodów pewnej umiejętności syntezy, która miesza się z samym życiem i która od zawsze chroni ją przed agresją i chłodem świata przestrzenno-czasowego, przed samotnością i rozkawałkowaniem”¹².

/23/

¹²M. Cohen, *Autoportret czytelnika*, przeł. E. Jogała, Wydawnictwo Austeria, Kraków, Budapeszt, Syrakuzy, s. 54.

As a side note to the Esteemed Graduates
of Academies of Fine Arts 2023

“The world isn’t waiting for more of the same”.
Rick Rubin, *The Creative Act: A Way of Being*

Let me start with a perhaps provocative question: are we capable of celebrating art in our culture dominated by everyday life? To organize a long-lasting celebration around an exhibition like the one of the works of the Esteemed Graduates of Academies of Fine Arts? Usually, one of the main symptoms of celebration in culture is fun, accompanied by the ordinary human desire to taste the flavour of life. Man, as Johan Huizinga wrote in his famous book *Homo ludens*, is by nature a creature that likes to play. Almost all of us have a basic desire to mark time with something extraordinary, or a simple need to experience something special, something that will be remembered. Something that we will tell others about, fulfilling another human need – to narrate and create stories that touch the essence of who we really are, and even more so, of who we want to be. And deep down, we would like the exhibition of the works of the Esteemed Graduates of Academies of Fine Arts to become such an opportunity. Let it be a kind of celebration and a special time. A German philosopher of Korean origin, very famous in Europe, Byung-Chul Han, aptly emphasizes: “Art and celebration live in close connection. For Nietzsche, primitive art is festive art. Works of

art are material testimonies of those blissful moments of culture in which the ordinary passing of time is abolished. (...) Originally, they had a *raison d’être* only within the framework of worship, as elements of religious activities. Therefore, they had cult value. It is now a thing of the past. Today, its cult value is inferior to its exhibition and market value. Works of art are no longer placed on festive roads, but in museums and bank safes. (...) Works of art were once a manifestation of intense, excessive, exuberant life. The intensity of life is now forgotten. It gives way to consumption and communication. Eros, too, gives way to pornography. Everything has been smoothed down to nothing”¹.

The intensity of life mentioned by the philosopher has for a long time in human history created an incentive for worship and fun, which took various forms – from dance to drama games. Communal joy and activity, even if we experience it less and less often, seem to indicate an often quite obvious connection with art. In general, the reception of art was often associated with experiencing a time of relaxation and a specific human satisfaction resulting from contact with the beauty or uniqueness of an artistic form, which art still sometimes is. Almost since the dawn of time the joy of having fun has been an important element of holidays and celebrations as a phenomenon attributed to our existence on earth. However, in the course of history, our world has got “out of order”: the old sequence of time for work and time for celebration is changing before our eyes into a reality in which it is difficult to set the boundaries of the two. It could be said that the networked consumers we have become, occupied with new market offers, are increasingly unable to simply celebrate. It is not the imagination of celebration that guides our lives; it rather seems to be dominated by the dangerous, ever-present mantra: earn and spend. The above-mentioned Byung-Chul

¹B.-Ch. Han, *Spoleczeństwo zmęczenia i inne eseje*, przeł. R. Pokrywka, Warszawa 2022, pp. 88–89.

Han emphasizes that we are facing a clear cultural turning point from a long-gone past that binds art and festivals as inseparable human values; he writes about the “society of fatigue”, about the fact that “we live in a time without holidays, in a profaned time”, in which “the time of holidays is, in a sense, timeless”². Perhaps this is also why almost everything is made to be experienced as fun – from work and education to culture and art. This phantasm of life as good fun, hovering over our lives, continues to tempt many people, but in many it creates an object of desires and even of “bad faith” that brings further cultural failures and defeats. Amin Maalouf rightly writes in his book *Disordered World*: “We must reject imaginary certainties and rebuild our scale of priorities”³.

Now it is clearer why I question the titular “celebration”. As I write this text for the catalogue accompanying the annual Esteemed Graduates of Academies of Fine Arts exhibition, I would like to think of this event as a celebration and as serious, also visual, fun. However, the question mark in the title suggests that I do not fully believe that a celebration of art festival as a social fact is possible. From a simple and superficial perspective, it could be said that any event similar to ours, which combines an exhibition, competition, prizes, and numerous meetings of artists, experts and other esteemed people involved in the project, can be called a celebration of young art – that is, the art of young people starting their life, who have just finished art studies, obtained a diploma, and distinguished themselves enough to be among the national representation of the “esteemed graduates” of art academies. Young art, and so – young artists. Some people use the word “artist” as a matter of fact, others, even those closely associated with art academies,

have reservations about it and feel some internal resistance that is difficult to express precisely. After all, this word is still an obligation... to what? I think that there is a collision of at least two orders of its use: ancient, hierarchical, and modern, democratic. The former preferred a priest of art or a master to create works of art; the latter, in turn, refers to the artistic work and often social tasks of the artist, who more often than not becomes a creative worker. Contemporary art takes place in the democratic order of social life, and so, various artistic and social tasks or functions are democratically assigned to the artist. In other words, before our eyes the artist’s former mission is turning into a profession and an occupation on the labour market⁴.

One way or another, it could be said that the time has come to celebrate all art academies in the country, and that we are celebrating not only art, but, above all, young Polish artists at the beginning of their creative life. And this could be the case, if it were not for the already mentioned circumstances: firstly, that in our culture celebrating is becoming difficult, if not impossible; and secondly, that celebrating becomes even more problematic in contemporary art. In our thoroughly culturally “dysregulated” world, a celebration of art seems impossible. And this is regardless of how we understand art and what events or forms we associate it with. Contemporary art remains full of rifts and divisions – not only when it refers to politics, but also when it reveals its essence, drawing our attention to: 1. its social entanglements – a social “spectacle” that generates polarization and, more and more often, bad social emotions resulting from its ideational, not to say ideological, commitment; 2. its market games of interests and “mimetic

²Ibidem, p. 81.

³A. Maalouf, *Rozregulowany świat. O kryzysie naszych cywilizacji*, przeł. W. Prażuch, Warszawa 2011, p. 198.

⁴See the comments on the changing status of the artist in a valuable but little-known book: N. Hienich, *Być artystą. Rzecz o przekształcaniach statusu malarzy i rzeźbiarzy*, przeł. L. Mazur, Warszawa 2007.

desires” for possession that lead to competition or simple human jealousy⁵; 3. obvious evidence of the harmful effects of the dominant model of thinking about art – organized especially by the expansive part of the so-called world of art – that causes numerous disputes and misunderstandings, resulting in a high level of disinformation and disturbing what is needed in contemporary artistic practice, i.e. communication based on honesty and true pluralism, which does not divide people into “ours” and those remaining “outside” of our circle, current or specifically understood initiation. Of course, anticipating any reservations or criticism regarding the issue I have raised, I hurry to ensure that I do notice very good art market practices and a lot of good emotions related to its life, as well as art’s positive penetration of many important human issues and problems; I do not wish to be accused of perceiving art as a pure space in itself. I see valuable opportunities stemming from thinking about art as an extraordinary space for less and less practiced dialogue.

At this point, as I mention the dialogue of the arts, I ought to share the memory of an extraordinary event – for me, primarily intellectual, but also spiritual. Sometimes an academic event, such as the awarding of an honorary doctorate, may turn out to be a small, narrowly-understood human celebration – as an internal, intimate experience, which at the same time constitutes an important sign of what is happening around us. On 17 October 2023, at the Academy of Fine Arts in Gdańsk, the world-famous artist with extraordinary sensitivity to social qualities and life, Krzysztof Wodiczko, best known for his *Vehicles for the homeless*, while receiving the honorary doctorate, reminded us that one of the most important

qualities of art is its power of connection – dialogue of various areas of human sensitivity. I observed the reactions of those gathered at the ceremony, mostly people strongly and currently associated with art and artistic practice. It was a special time, just after the elections to the Polish parliament on 13 October. I noticed clearly unfavourable reactions from part of the audience, who seemed to consider the respected speaker’s words as odd and alien, or at least mistaken. I would like to be wrong in my observation. After the lecture itself, I heard neither reflections nor traces of echo of what was said. I myself found the words of the outstanding artist and professor not only important, but also symptomatic⁶ – especially when it comes to the reaction to his words about the need for dialogue, especially in the world of art. After all, an open dialogue in the social sphere is a condition for the existence of normality in life; it also makes it possible to revive the space of human parrhesia, as emphasized by Krzysztof Wodiczko, who follows the Greeks (Greek: *parrhêsia*) and Michel Foucault. *Parrhesia*, in the past as well as today, is the art of “speaking freely” the truth, which is, perhaps an exclusive, yet fundamental value of living with other people. From the perspective of a *parrhesiastes* – and the artist also wants to be one – taking advantage of the “mutual protection, trust and courage” of his people and others living in the same environment, socially organized care for real “truth-telling zones” becomes extremely important, as does the creation of conditions of encouragement for artists who “take the risk of telling the whole though-out truth”⁷. We have reached a point in culture where we are impressed by a rather bizarre sentence such as the one I recently read on the Internet: one can speak the truth.

⁵ I refer the reader to a symptomatic meta-criticism of this topic by Jacques Rancière, very respected in Europe, although little known: J. Rancière, *Dzielenie postrzegalnego. Estetyka i polityka*, przeł. M. Kropiwnicki, J. Sowa, Kraków 2007.

⁶ It is a special sign that gives food for thought.

⁷ Cf. K. Wodiczko, *Sztuka, trauma i parezja*, in: *idem, Rozmowy i teksty krytyczne*, Poznań 2020, p. 257.

Let us return to the topic of dialogue in art, as well as to life itself, laden with globalization, networking and artificial intelligence. It is true that our world, marked by complexity, creates more and more problems with communication – and even more so with dialogue. Often that which seems impossible – the postulated dialogue – becomes all the more necessary. Because only in a consciously designed dialogue will we be able to survive safely in a world of increasing uncertainty. Because it is from the perspective of dialogical imagination that we will more fully see and experience the artistic achievements of the present exhibition, where we can see coexisting creative treatments from various tendencies that animate contemporary art. The first one I would call academic aestheticism, referring both to the achievements of the post-avant-garde and to the tradition of aesthetic practices established in art academies; this model of artistic practice basically preserves the dominant models of visual thinking. The second one, in turn, I would describe as emancipatory-revolutionary; it is the practice of art related to politics and in its dominant variant it refers to the so-called social criticism that constructs cultural change. Here, art becomes strongly defined by political and social threads and is most often created using new expressive media. And finally, the third one tendency, liberal-instrumental, which emphasizes creative freedom, despite being clearly entangled in the above-mentioned cultural contradictions of capitalism, cultural patterns or ubiquitous standards; it is an expression of a creative effort to remain free, while being strongly determined by time and fashions; its topics are almost standard; its clear weakness is the rather instrumental treatment of artistic practice as a specific manual for the creative process. I leave it to the viewers of the exhibition to be the judges of whether these three tendencies, taken as a whole, create a satisfactory image of contemporary artistic creation.

To return once more to the title of my text, I would like to ask a simple question: what actually is a celebration? What important understanding of celebration are we talking about here? In fact, in our uncertain, “dysregulated” and individualizing world, perhaps fetishists could also have a claim to privately celebrate in their closed, intimate retreat. So what creates the heart of the celebration? This is where the insightful thought of Hans Georg Gadamer can come in handy. In his book entitled *The relevance of the beautiful*, Gadamer connects the reality of art and celebration, but at the same time clearly and briefly emphasizes: “A celebration is something that unites us”, and it does so by creating a public dimension with the intention of going beyond divisions and crossing the boundaries that sometimes divide us and differentiate us in terms of wealth, status or intellect⁸. Here, as a digression, it is worth mentioning the growing cognitive distortion – especially within the way of thinking that dominates the world of art – requiring special competences from the modern viewer who wants to experience and understand today’s work, and obligating him to study the arcana of the creation of art of our times. Most often, the public’s reluctance towards contemporary art, mainly visual, is met with accusations of a lack of knowledge about it that carefully obscure the awareness that, in fact, all “visual knowledge” – if one can talk about such a thing – refers to our quite universal repertoire of receptive abilities based on the sensitivity and openness of our senses, which, if properly stimulated and treated well, usually work pretty actively. As a result, celebrating art is not about the reality of our individual, even the most sensitive “selves”, but above all about the dimension of communal reality, which gives rise to truly human qualities: reciprocity, encounter, dialogue and mutual understanding, and even – as postulated by one of the most important philosophers of modern times, Georg Hegel – social

⁸H.G. Gadamer, *Aktualność piękna*, przeł. K. Krzemieniowa, Warszawa 1993, pp. 66–67.

recognition. Someone might accuse me of excessive idealism. However, I believe that, in a democracy, disputes have sense and significance as long as they are balanced by dialogue and social communication on at least the most important issues. A sensitive and reflective observer would say that celebrating means going beyond communication and entering the area of communion. Unfortunately, in Europe we have lived for a long time in the belief that we could organize social life according to the rules of rational – even procedural – communication. Today it seems that this faith is breaking down and turning into its opposites. As it turns out, communication without communion not only turns into a caricature of itself, but, what is worse, gives rise to divisions and conflicts. And the sphere of art, unfortunately, is not an exception.

We are observing the Polish “division of the perceptible” at the individual, local and national levels. It may be worth recalling how many difficult emotions are aroused by initiatives to establish regional and national collections of contemporary art. This starts with the commissions responsible for purchasing museum collections and ends with the presentation of these collections. Finally, we should not forget the issue of the still debatable quality and insufficient quantity of contemporary art works in the currently constructed collections. From what I with some pain see in the artistic life on the Coast, only a handful of people actively participate in the presentations of contemporary art, and those can be easily noticed and identified at subsequent vernissages. It is almost invariable a group of the same people, mainly friends and families of artists or all those involved in promoting or animating contemporary art. As such, can one talk about celebrating art as a communal activity, attended by a wider audience? Of course, despite these comments and reservations, it is necessary and worth to present and discuss the achievements of

young people, even if it takes the form of an event for a small part of a democratic society, with the hope that what we do is not indifferent to life, which not only needs to be treated with appropriate care, but also consciously shaped – despite adversities and existing divisions. It is worth investing mentally and operationally in the right cognitive sensitivity recently described by the French philosopher, François Jullien, who talks about “noiseless transformation”⁹, bringing an initially invisible change that happens not as a result of planned struggles, but rather takes place under the skin of things and human phenomena, which, although imperceptible, are real and, working to our advantage, can, over time, reveal a much-needed new social quality.

When talking about divisions and rifts in the world of art, we must also at least mention their significant historical conditions, as well as the most important and consequential breakthrough that influenced the fate of contemporary artistic practices. We are talking here about a broadly understood avant-garde. The avant-garde itself is most often associated with a positively understood breakthrough in art. It is often forgotten that the word itself (French: *avant garde*, “advance guard”) comes from military nomenclature. We are often not fully aware of the radicalism and widely seen consequences of avant-garde practices, not only in the world of art. The avant-gardists designed a completely new understanding of art, which sanctions man’s detachment from transcendence and at the same time creates a new model of life, often even promoting revolutionary-war radicalism. As a consequence of the art movement, a completely new aesthetic is emerging, which abandons sublimity or beauty (in truth, often brutal) shaped by the imagination of biblical texts or mythological stories. And thus, art becomes filled with matters of everyday life, and even with obscenity. I think the borderline of this

⁹F. Jullien, *Ponownie otworzyć możliwości. De-koïncydencja i kolejne życie*, przeł. E. Marynowicz-Hetka, Łódź 2024.

new aesthetic, rejected and opposed by many, are the creative activities such as *Merda d'artista / Artist's shit* – a work of conceptual art by Piero Manzoni, or artistic practices of the “Viennese Actionists”. In response to Manzoni’s works, an outstanding Polish prose writer, Gustaw Herling-Grudziński, an admirer of ancient art, wrote a controversial story entitled *Z biografii Diego Baltassara (From the biography of Diego Baltassar)*, which ends with a sentence that constitutes a sharp criticism of contemporary art: Defaeco ergo sum, and which caused a dispute about the limits of criticism of new art within the writer’s milieu, i.e. the Parisian “Kultura”, with the participation of Jerzy Giedroyc, Józef Czapski or Konstanty Jeleński.

A conflict and split as a result of avant-garde practices seemed inevitable, if only at the ideological and philosophical level, as Georg Simmel already noticed in his text *The conflict in modern culture*, accurately stating its causes. Since the idea of life itself took over everything that goes on in culture – and let us remember that previously it was God, the idea of Man or Nature that defined the human imagination – an insurmountable, deep cultural impasse was born as to how to include and express in an artistic form everything that is life itself, that exceeds it and that cannot be reduced to it, because it is constantly becoming, multiplying and going beyond definable boundaries or artistically conceived structures. “In all great artists – wrote Simmel – and all great works of art there is something more profound, more expansive, of more mysterious origin than is offered as art considered purely as artistry, something which is, however, accommodated, presented and made visible by art”¹⁰. Metaphorically and with admirable insight, Zbigniew Herbert called this conflict the “Alexander syndrome” or, as in the title of his

sketch, the “Gordian knot”. Alexander, as we know, faced the historical task of untying the “dark-brown knot” – a weave of durable threads or fibres that he thought could not be untied. He imagined that this strange object was mocking him; and then, without hesitation, with a soldier’s swing he cut the knot in half with his sword. As Herbert writes: “Alexander, unable to cope with the task, destroyed the problem with the sword. (...) The Gordian knot ceased to exist as a real object, but it still exists, stubbornly, as an object of our imagination, as a cognitive issue. (...) The Mystery was murdered”¹¹. This type of symbolic, yet deeply rooted in culture, deconstruction casts a shadow over the changes in the culture of the 20th century, and from these changes then emerge divisions and transgressions, as well as a strong rift on the artistic stage, where subsequent art scenarios take place, multiplying and transforming into further varieties, versions and -isms. On their basis, we could further trace artistic occurrences/breakthroughs that strongly determine the life of Western art: such as the arch-conceptual gesture of Marcel Duchamp, who turned a urinary object (*objet trouvé*) into a work of art, or the artistic idea of Joseph Beuys, who postulated that “every man is an artist” and a special one at that, because he is supposed to forge a new social order through his actions.

Of course, after these Gordian events with cultural consequences, disputes and divisions in art do not cease, and that is why celebrating it means repeatedly experiencing divisions and schisms, as well as artistic and aesthetic disputes and discussions devoid of binding conclusions. It is perhaps worth adding here that in the context of the rapid changes in contemporary art, Daniel Bell in his insightful and still relevant book *The cultural contradictions of capitalism* uses the very apt term “dilution of art”, pointing

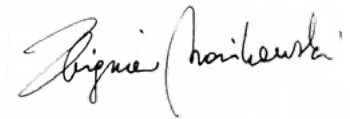
¹⁰ Cf. G. Simmel, *Filozofia kultury. Wybór esejów*, przeł. W. Kunicki, Kraków 2007, p. 61.

¹¹ Z. Herbert, *Węzeł gordyjski oraz inne pisma rozproszone 1948–1998*, Warszawa 2001, pp. 78–79.

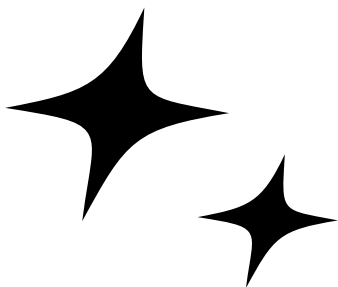
to the things that strongly define it today: connections with politics, lack of hierarchy of activities in art, which itself becomes art, as well as the definite blurring of the boundaries between art and life itself, which in turn severely affects its viewers, who often would like to leave the realm of everyday life in favour of the extraordinary world of art. But it turns out that it is stuck in a kind of cultural disenchantment that is difficult for them to accept, and for this reason it is no longer attractive or alluring, which is largely responsible for their absence in the world of art.

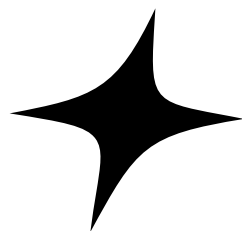
Nevertheless, the hopes associated with art as a social celebration live and perhaps are at work in the hidden dimension of life, engaged in “silent transformation” and leaving invisible traces of change – as the modern philosopher would have it. What can we, Ladies and Gentlemen, do to give them new life and thus make them more easily fulfilled? The first thing to do is, if not to abandon it (because believing that to be possible would be too optimistic, considering the historical and human conditions), then at least to consciously gain a critical distance from the idea of “dividing the perceptible” and creating unnecessary areas of polarization in the world of art, which we are currently creating, while at the same time promoting the dialogue of arts and of art with life – with direct concern for the greatest possible participation of people who have no knowledge of or connection to art, but would be happy to find a place for themselves in some of its versions, and even become convinced to it and recognize its extraordinary social status. We should also ensure that the celebrations of art are attended by as many people as possible. All this good-thinking of mine is dictated by a belief as old as our world, expressed by Friedrich Schiller in his *Letters upon the aesthetic education of man*, in which he focused his hope for the culture-forming purpose of art, which is the centre of everything that is most

important to man: the desire for freedom, love and goodness and “all direct presence given to the senses”, protecting us from the sinister instrumental reason that is increasingly threatening us from unlikely directions, killing simple human moral sensitivity. After all, it is all about a kind of sacredness of art, of which we are not fully aware and which we have perhaps forgotten about. This is aptly discussed in the unusual book *Self-portrait of a reader* by Marcel Cohen: “The biological meaning of art is to spread around manifestations, images and evidence of a certain ability of synthesis, which is mixed with life itself and which has always protected it from the aggression and coldness of the space-time world, from loneliness and fragmentation”¹².

¹²M. Cohen, *Autoportret czytelnika*, przeł. E. Jogała, Kraków – Budapeszt – Syrakuzy, p. 54.

*JURY WYSTAWY
NAJLEPSZYCH DYPLOMÓW
ARTYSTYCZNYCH AKADEMII
SZTUK PIĘKNYCH 2023*

prof. dr hab. Maciej Kurak	UNIwersytet Artystyczny w Poznaniu	
prof. dr hab. Kamil Kuskowski	Akademia Sztuki w Szczecinie	
prof. dr hab. Błażej Ostoja Lniski	Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie	
prof. ASP dr hab. Beata Mak-Sobota	Akademia Sztuk Pięknych we Wrocławiu	/33/
prof. ASP dr hab. Krzysztof Polkowski	Akademia Sztuk Pięknych w Gdańsku	
prof. ASP dr hab. Lesław Tetla	Akademia Sztuk Pięknych w Katowicach	
prof. ASP dr hab. Przemysław Wachowski	Akademia Sztuk Pięknych w Łodzi	
prof. ASP dr hab. Bartłomiej Struzik	Akademia Sztuk Pięknych w Krakowie	
<hr/>		
Barbara Frydrych	Przedstawicielka Prezydenta Miasta Gdańska	
Karin Moder	Przedstawicielka Prezydenta Miasta Gdyni	
Klaudyna Karczewska-Szymkowiak	Przedstawicielka Prezydenta Miasta Sopotu	
Beata Jaworowska	Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego	
<hr/>		
Sebastian Cichocki	Jury Krytyków Sztuki	
Małgorzata Ludwisiak		
Agnieszka Rayzacher		
Agnieszka Kulazińska-Grobis	Jury CSW „Łaźnia”	
Gabriela Warzycka-Tutak	Jury GGM	
Natalia Śliwińska		
Maja Demska		
Eulalia Domanowska	Jury PGS	
Michalina Domoń		
Kamila Czosnyk		
Angelika Kliś		

/34/

*GABRIELA
NOWAK*

*ANNA
PRZYTOCKA-MARCINIAK*

*MICHAŁ
ROSTKOWSKI*

*MAGDALENA
ŚWIERCZEK*

/36/

Urodzona w 1998 roku w Rzeszowie, uczęszczała do rzeszowskiego Liceum Plastycznego im. Piotra Michałowskiego. Ukończyła studia magisterskie na kierunku rzeźba w Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku w roku 2023. Praca dyplomowa realizowana w pracowni rzeźby prof. dr hab. Katarzyny Józefowicz. Laureatka Stypendium Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w roku 2022. Brała udział w wielu wystawach ogólnopolskich, jak i międzynarodowych. Zajmuje się ceramiką artystyczną – prace są zwykle inspirowane naturą oraz działaniami rzeźbiarskim i instalacjami przestrzennymi, wykonywanymi najczęściej z kontrastujących ze sobą materiałów. Często ważniejszym niż efekt końcowy jest dla niej sam proces tworzenia.

Born in 1998 in Rzeszów. Graduated from a high school of fine arts in Rzeszów. Completed her master's degree in Fine Arts at the Academy of Fine Arts in Gdańsk in 2023. Realised her diploma in the sculpture studio of Professor Katarzyna Józefowicz. Winner of the Scholarship of the Minister of Culture and National Heritage in 2022. Took part in many exhibitions nationwide and international. Specializes in artistic ceramics, often inspired by nature, as well as sculptural activities and spatial installations, usually made from contrasting materials. Often, the process of creation is more important to her than the final result.

*Tworzywo-czas-nicość-
wszechrzecz*

/PROMOTORKA/

prof. dr hab. Katarzyna Józefowicz

/KIERUNEK/

Rzeźba

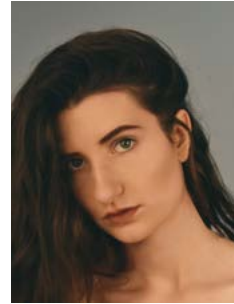
*GABRIELA
NOWAK*

/38/

Absolwentka ASP w Gdańsku, na kierunku intermedia oraz Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie – produkcja medialna. Zdobywczyni pierwszego miejsca za film *Ocalić od zapomnienia* na Europejskich Dniach Dziedzictwa w Warszawie. (2019). Główna nagroda w kategorii film dokumentalny dla filmu *Ziemia* na festiwalu Cinerama Fest w Gdańsku (2024). *Ziemia* była zaprezentowana na wystawie Black Out w Zbrojowni Sztuki w Gdańsku. „Inspirują mnie ludzie – szczególnie ci z pozoru najbardziej zwyczajni. Wierzę, że każdy człowiek ma swoją unikatową historię do opowiedzenia. Ważną częścią mojego życia są podróże autostopem, co pozwala z bliska przyrzeć się do barwnej codzienności mieszkańców małych miasteczek z całego świata”.

A graduate of the Academy of Fine Arts in Gdańsk, majoring in Intermedia, and the University of Marie Curie-Skłodowska in Lublin, majoring in Media Production. First place winner for the film *Saving from Oblivion* at the European Film Festival Heritage Days in Warsaw. (2019). Main prize in the film category documentary for the film *Earth* at the Cinerama Fest in Gdańsk (2024). *Earth* was presented at the Black Out exhibition at the Armory of Art in Gdańsk. “I am inspired by people – especially the most ordinary ones. I believe everyone man has his own unique story to tell. An important part of my life there are hitchhiking trips, which allow me to take a closer look at colorful everyday life residents of small towns from all over the world”.

Ziemia

/PROMOTOR/

dr Vahram Mkhitaryan

/KIERUNEK/

Intermedia

ANNA PRZYTOCKA- -MARCINIAK

/40/

Urodzony w 1998 roku w Ostrowii Mazowieckiej. Absolwent Liceum Plastycznego w Łomży oraz Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku w pracowni prof. Macieja Świeszewskiego. Malowanie to integralna część jego życia. „Tworzę zazwyczaj bez większego namysłu co mi przyjdzie do głowy. Staram się nie ulegać żadnym tendencjom i słucham jedynie bicia własnego serca. Moje obrazy to lustrzane odbicie mojej osoby oraz fascynacji. Moje malarstwo jest dziwne, trochę symboliczne i raczej nie dla każdego odbiorcy. W pracach dyplomowych na osobisty sposób interpretowałem różne motywy związane z wiarą chrześcijańską. Zaczęło się od obrazu „Śmierć Malarza” z 4 roku, gdzie tytułowy martwy artysta przypomina Chrystusa w grobie. Obecne obrazy są w pewnym sensie jego duchową kontynuacją. Chcę pokazać w nich moje troski, lęki, koszmary, ale też zachwyt nad otaczającym mnie światem”.

Born in 1998 in Ostrów Mazowiecka. Graduated from the Fine Arts High School in Łomża and the Academy of Fine Arts in Gdańsk, from the studio of Prof. Maciej Świeszewski. „Painting is an integral part of my life. I usually create without much thought, whatever comes to my mind. I try not to succumb to any tendencies and only listen to my own heartbeat. My paintings are a reflection of myself and my fascinations. My painting is strange, a bit symbolic and probably not for everyone. In my diploma works, I interpreted various motifs related to the Christian faith in a personal way. I started with the The Painter’s Death, from my 4th year of studies, where the titular dead artist resembles Christ in his grave. The current paintings are, in a sense, its spiritual continuation. I want to show my worries, fears, nightmares, but also my admiration for the world around me”.

*...Bierzcie i jedzcie
z tego wszyscy...*

/PROMOTOR/

prof. dr hab. Maciej Świeszewski

/KIERUNEK/

Malarstwo

*MICHAŁ
ROSTKOWSKI*

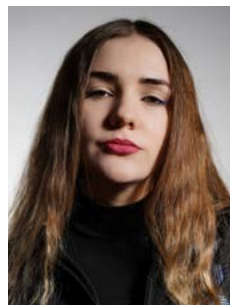

/42/

Artystka interdyscyplinarna urodzona w 1998 roku. W 2023 roku ukończyła studia II stopnia na Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku, gdzie uzyskała dyplom z wyróżnieniem, zrealizowany w Pracowni Grafiki Post-cyfrowej pod kierunkiem prof. Janusza Akermanna oraz mgr. Vasyla Savczenko. Jest także absolwentką studiów I stopnia na Wydziale Sztuki UP im. KEN w Krakowie. Podczas studiów uzyskała czterokrotnie Stypendium Rektora dla najlepszych studentów (2019/20, 2020/21, 2021/22, 2022/23). W swojej twórczości zacierą świat rzeczywisty z wirtualnym, używając cyfrowych środków wyrazu, opierając się na obserwacji otoczenia, cielesności i jej struktury. Od 2019 roku aktywnie uczestniczy w wystawach i przeglądach grafiki artystycznej w Polsce i za granicą.

An interdisciplinary artist born in 1998. In 2023, she graduated with a master's degree from the Department of Graphic Arts at the Academy of Fine Arts in Gdańsk, where she received a Diploma with distinction, completed in the Post-Digital Graphics Studio under the supervision of Prof. Janusz Akermann and Vasyl Savchenko. She is also a graduate of the Bachelor's degree program at the Faculty of Art at the Pedagogical University of Kraków. During her studies, she was awarded the Rector's Scholarship for the best students four times (2019/20, 2020/21, 2021/22, 2022/23). In her work, she blurs the line between the real and virtual worlds, using digital means of expression based on the observation of the environment, corporeality, and its structure. Since 2019, she has been actively participating in exhibitions and reviews of artistic graphics in Poland and abroad.

Cykl „Solastalgia”

/PROMOTORZY/

prof. dr hab. Janusz Akermann
mgr Vasyl Savchenko

/KIERUNEK/

Grafika

MAGDALENA ŚWIERCZEK

/44/

*ANGELIKA
CZUBASIEWICZ*

*KAROLINA
FABIA*

*NATALIA
KLESZCZEWSKA*

*JAN
KUKUŁKA*

/46/

Urodzona w 1994 r. Ukończyła Malarstwo na Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach. Interdyscyplinarna artystka, jej prace obejmuje malarstwo, performance oraz instalacje. W latach 2021–2022 wzięła udział w programie Erasmus, w ramach którego odbyła roczne studia w Faculdade de Belas Artes da Universidade do Porto. W 2020 roku odbyła rezydencję w pracowni DOOR Creative Studio w Amsterdamie, a w 2021 odbyła tam również staż. Od 2021 roku Angelika to również założycielka organizacji ARENA Art Space, która realizuje projekty edukacyjno-społeczne w dziedzinie sztuki performatywnej w Europie.

Born in 1994. Graduated in Painting from the Academy of Fine Arts in Katowice. She is an interdisciplinary artist, and her work includes painting, performance, and installations. In 2021–2022, she participated in the Erasmus program, during which she completed a year of study at the Faculdade de Belas Artes da Universidade do Porto. In 2020, she undertook a residency at DOOR Creative Studio in Amsterdam, and in 2021, she also interned there. Since 2021, Angelika has been the founder of ARENA Art Space, an organization that carries out educational and social projects in the field of performing arts in Europe.

Kwiatostan. Konfrontacja z nieświadomością

/PROMOTOR/

prof. ASP dr hab. Lesław Tetla

/KIERUNEK/

Malarstwo

*ANGELIKA
CZUBASIEWICZ*

/48/ Urodzona w 1997 r. Graficzka, projektantka, malarka. Tworzy głównie litografie, obrazy olejne i murale. W 2023 r. ukończyła z wyróżnieniem Akademię Sztuk Pięknych w Katowicach. Tradycyjne techniki litografii i malarstwa stają się dla niej okazją do zrozumienia relacji starego z nowym. Posługuje się językiem mainstreamu, aby skonfrontować sacrum z profanum. Wgłębiając się w kulturowy kod, tworzy symboliczne mapy swojego świata, próbując zrozumieć również siebie i swoje miejsce. Uczestniczyła w wystawach w Rondzie Sztuki, Galerii Szyb Wilson oraz Galerii Sztuki Współczesnej BWA w Katowicach.

Jezus Maria

/PROMOTOR/

prof. dr hab. Józef Budka

/KIERUNEK/

Grafika

Born in 1997. Graphic artist, designer and painter. Primarily working with lithographs, oil paintings, and murals. Graduated with honors from the Academy of Fine Arts in Katowice in 2023. Traditional lithography and painting techniques let her explore the dynamic between old and new. Uses mainstream language to juxtapose the sacred and profane. Delving into cultural codes, she creates symbolic maps of her world, aiming to understand herself and her place within it. She has exhibited her work at Rondo Sztuki, Szyb Wilson Gallery, and BWA Contemporary Art Gallery in Katowice.

*KAROLINA
FABIA*

/50/

Jest absolwentką Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach, gdzie otrzymała dyplom z wyróżnieniem. Dyplom główny zrealizowała w pracowni grafiki cyfrowej u prof. Adama Romaniuka i dr Marty Pogorzelec. Brała udział w wielu wydarzeniach artystycznych, takich jak np.: Biennale plakatu polskiego 2023 czy Miasto. Muzyka. Zmiana: wystawa na 18 lat festiwalu Tauron Nowa Muzyka. W swoich pracach odnosi się do motywu niespełnionych przyszłości i portretu wewnętrznego. Jest to próba stworzenia nowego romantyzmu, który jest oddalony od tego, co znane i potraktowania go jako zjawisko z innej planety.

Graduate of the Academy of Fine Arts in Katowice, where she received a diploma with distinction. She completed her master's degree in the digital graphics studio of Prof. Adam Romaniuk and Dr. Marta Pogorzelec. She took part in many artistic events such as Polish Poster Biennial 2023 or the City. Music. Change: exhibition for 18 years of Tauron New Music Festival. In her works, she refers to the motif of unfulfilled futures and internal portraits. It is an attempt to create a new romanticism that is far from what is known and treat it as a phenomenon from another planet.

Muta

/PROMOTORZY/

prof. dr hab. Adam Romaniuk
dr Marta Pogorzelec

/KIERUNEK/

Grafika

*NATALIA
KLESZCZEWSKA*

/52/ Urodzony w 1998 roku w Tarnowie. Absolwent grafiki (Wydział Artystyczny) na ASP w Katowicach. Działa w obszarze wielu mediów, ze szczególnym naciskiem na grafikę warsztatową (litografia), wideo oraz rysunek. Interesuje się relacją człowieka z przestrzenią i miejscami (a dokładniej z ich wyobrażeniami oraz przedstawieniami). Laureat wyróżnienia honorowego na Międzynarodowym Triennale Grafiki w Krakowie (2024). Uczestnik licznych wystaw zbiorowych w kraju i za granicą, w tym m.in: Transgrafia 3.0 (2024), Guanlan Print Biennal (2023) oraz Lombard Bytom (CSW Kronika, 2023).

Some Scapes

/PROMOTOR/

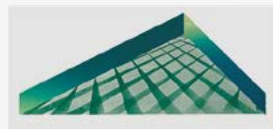
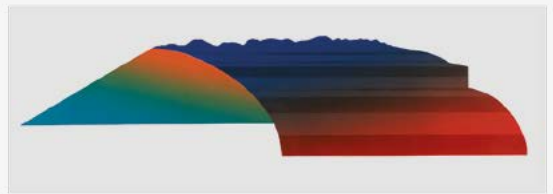
prof. dr hab. Józef Budka

/KIERUNEK/

Grafika

*JAN
KUKUŁKA*

/54/

*EWA
CZWARTOS*

*KRZYSZTOF
PUŁAWSKI*

*PATRYK
STARUCH*

*KATARZYNA
WÓJCICKA*

/56/ Urodzona w 1998 roku w Suchoj Beskidzkiej. W latach 2018–2023 studiowała na Wydziale Malarstwa Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie. Dyplom w pracowni prof. Andrzeja Bednarczyka, pod kierunkiem dr hab. Michała Zawady. Współpracuje ze Stowarzyszeniem Artystycznym Otwarta Pracownia. Zajmuje się malarstwem, rysunkiem i filmem animowanym.

Born in 1998 in Sucha Beskidzka. Studied at the Academy of Fine Arts in Kraków (2018–2023), Faculty of Painting. Diploma in the studio of prof. Andrzej Bednarczyk, under the supervision of dr hab. Michał Zawada. She cooperates with the Otwarta Pracownia Artistic Association. She deals with painting, drawing and animated film.

Maluję, bo usta mam zamknięte

/PROMOTOR/

prof. ASP dr hab. Michał Zawada

/KIERUNEK/

Malarstwo

*EWA
CZWARTOS*

/58/ Urodzony w 1998 w Zabrzu. W 2023 obronił dyplom zrealizowany w pracowni prof. dr. hab. Józefa Murzyna w Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie. Zajmuje się sztuką cyfrową i multimedialną. Porusza w niej tematy osobiste, egzystencjalne i społeczne.

Born in 1998 in Zabrze. In 2023, he graduated with a degree completed under the supervision of Professor Józef Murzyn at the Academy of Fine Arts in Krakow. He works in digital and multimedia art, addressing personal, existential, and social themes.

*Manifestacja lęku
przed chaosem wojny
i podjęciem wyboru*

/PROMOTOR/

prof. dr hab. Józef Murzyn

/KIERUNEK/

Rzeźba

*KRZYSZTOF
PUŁAWSKI*

/60/ Urodzony w 1999, polski artysta eksplorujący paralelę miejskiej topografii i skomplikowania ludzkiej psychiki, podkreślając mitotwórczą rolę filmu i fotografii. Jego praktyka artystyczna nosi znamiona autobiograficzności zamazanej przez kulturowe nawarstwienia. Zafascynowany francuską Nową Falą, analizuje ograniczenia i pułapki codzienności, wykorzystując flaneryzm jako główny sposób opowiadania o mieście i relacjach społecznych. Absolwent Wydziału Malarstwa w ASP w Krakowie.

Born in 1999, Polish artist exploring the parallel of urban topography and the complexity of the human psyche, emphasizing the myth-creating role of film and photography. His artistic practice bears the hallmarks of autobiography blurred by cultural layers. Fascinated by the French New Wave, he analyses the limitations and pitfalls of everyday life, using Flâneurism as the main way of talking about the city and social relations. Graduated from the Faculty of Painting at the Academy of Fine Arts in Kraków.

Boczna ulica

/PROMOTOR/

prof. ASP dr hab. Mirosław Sikorski

/KIERUNEK/

Malarstwo

PATRYK STARUCH

/62/

Artystka wizualna zajmująca się przede wszystkim rysunkiem. W centrum jej zainteresowań leży obszar na pograniczu pracy, ekonomii i sztuki. Swoją praktykę artystyczną opiera o żmudny, powtarzalny i czasochłonny proces. Jest laureatką Grand Prix Triennale Rysunku Wrocław (2022), finalistką Artystycznej Podróży Hestii (2021) i Młodych Wilków (2021). Jej prace były prezentowane w ramach wielu wystaw zbiorowych, m. in. w Muzeum Współczesnym we Wrocławiu, BWA Wrocław, BWA Ostrowiec Świętokrzyski, Rondzie Sztuki. W 2021 roku otrzymała Stypendium Twórcze Miasta Krakowa.

Visual artist, working primarily with drawing. She is interested in the area at the intersection of labor, economics and art. She bases her artistic practice on a painstaking, repetitive and time-consuming process. Winner of the Grand Prix of the Wrocław Drawing Triennial (2022), a finalist in Hestia Artistic Journey (2021) and Młode Wilki (2021). Her works have been presented as part of many group exhibitions: in the Contemporary Museum in Wrocław, BWA Wrocław, BWA Ostrowiec Swietokrzyski, Rondo Sztuki. Winner of the Creative Scholarship of the City of Cracow.

Praca popłaca

/PROMOTOR/

prof. dr hab. Waldemar Węgrzyn

/KIERUNEK/

Grafika

KATARZYNA WÓJCICKA

/64/

*MARIA
LASMAKOVA*

*MICHAŁ
NOWAKOWSKI*

*ANITA
PERZANOWSKA*

*KINGA
WOJCIECHOWSKA*

/66/

Urodzona w 1998 roku w Mińsku na Białorusi. Absolwentka Wydziału Malarstwa Akademii Sztuk Pięknych w Łodzi. Artystka interdyscyplinarna badająca możliwość materializacji niejednoznacznych myśli, tragedii wewnętrznych i zewnętrznych za pomocą malarstwa, rzeźby, wideo i dźwięku. Zafascynowana różnorodnością sposobów interakcji z widzem. Mieszka i pracuje w Łodzi.

Born in 1998 in Minsk, Belarus. Graduate of Painting Faculty of the Academy of Fine Arts in Lodz, Poland. An interdisciplinary artist exploring the possibility of materializing ambiguous thoughts, internal and external tragedies using painting, sculpture, video and sound. Fascinated by the variety of ways to interact with the viewer. Lives and works in Lodz.

Sawanna. Alegoria życia

/PROMOTORKA/

prof. ASP dr hab. Joanna Trzcińska

/KIERUNEK/

Malarstwo

*MARIA
LASMAKOVA*

/68/

Rzeźbiarz, kulturoznawca, menadżer projektów kulturalnych, absolwent Akademii Sztuk Pięknych w Łodzi. W latach 2014–2023 współpracował z Instytutem Adama Mickiewicza programując i realizując projekty w obszarze designu i sztuk wizualnych na najważniejszych wydarzeniach kulturalnych w świecie. Głównym obszarem jego zainteresowań twórczych jest relacja człowieka z otaczającą go rzeczywistością i fizyczny wymiar rzeczywistości. Podstawowym medium, jakim się posługuje, jest rzeźba, której towarzyszy słowo i techniki cyfrowe.

Sculptor, cultural studies scholar, cultural project manager, and graduate of the Academy of Fine Arts in Łódź. From 2014 to 2023, he collaborated with the Adam Mickiewicz Institute, programming and implementing projects in the fields of design and visual arts at major cultural events worldwide. His main creative interest lies in the relationship between humans and their surrounding reality and the physical dimension of reality. His primary medium is sculpture, accompanied by words and digital techniques.

*Obietnica szczęścia.
Panaccum a utopie*

/PROMOTORKA/

dr Magdalena Szadkowska

/KIERUNEK/

Rzeźba

*MICHAŁ
NOWAKOWSKI*

/70/

Urodzona w 1994 r. mieszka i pracuje w Łodzi. Absolwentka Akademii Sztuk Pięknych w Łodzi. Media, w których pracuje, to instalacja artystyczna, wideoperformans, literatura i grafika warsztatowa. W jej twórczości często pojawiają się tematy przemocy i krzywdy wobec słabszych. Jej prace pełne są nawiązań do problemów społecznych. Inspiracje czerpie z najbliższego otoczenia, podejmując się zagadnień często bardzo niewygodnych i trudnych dla szerszej publiczności. Negatywne emocje, którymi naładowane są jej dzieła sprawiają, że nie pozostają obojętne żadnemu odbiorcy.

Born in 1994, lives and works in Łódź. A graduate of the Academy of Fine Arts in Łódź. The media in which she work are artistic installation, video performance, literature and workshop graphics. Topics which often appear in her work are violence and harm towards the weaker. Her works are full of references to social problems. Inspirations are often her immediate surroundings, tackling often very uncomfortable issues and difficult for a wider audience. Negative emotions that her works are charged with ensure that no recipient remains indifferent.

*Utracone marzenia.
Picturebook pt „Dom Marzycieli”
zrealizowany w technikach
wkłęsłodrukowych*

/PROMOTORKI/

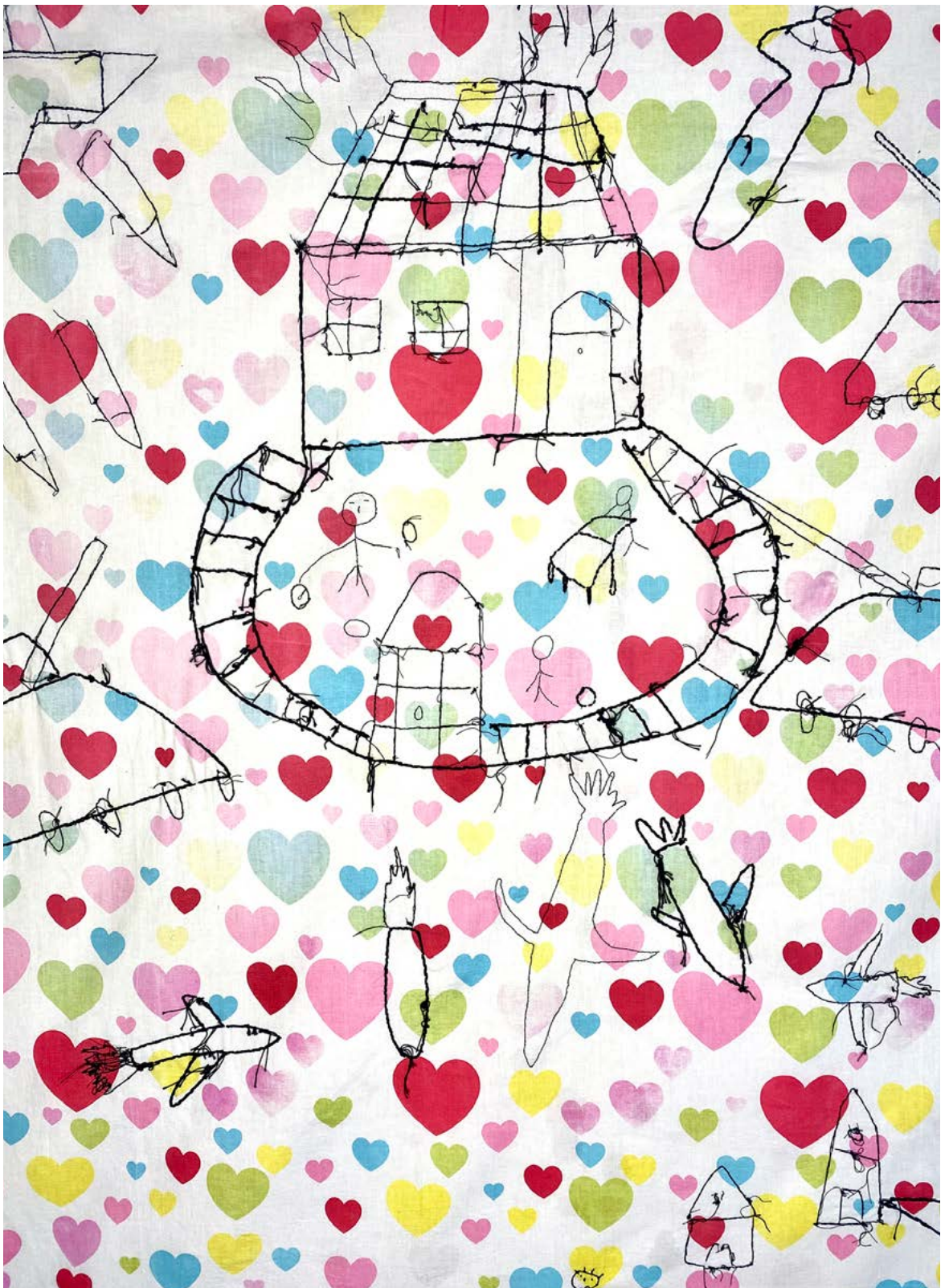
prof. ASP dr hab. Marta Tomczyk
dr Małgorzata Górską-Ogórek

/KIERUNEK/

Edukacja w zakresie sztuk plastycznych
specjalność: sztuki wizualne

*ANITA
PERZANOWSKA*

/72/

Urodzona w 1997 roku w Łodzi. Studia na Wydziale Grafiki i Malarstwa w Akademii Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi. Dyplom w 2023 roku pod opieką prof. dr hab. Dariusza Kacy w Pracowni Technik Drzeworytniczych i Książki Artystycznej. Obecnie tworzy w technice druku wypukłego – linorytu oraz malarstwa.

Wystawy:

- 40. Konkursu im. Władysława Strzemińskiego – Sztuki Piękne – wyróżnienie (2023)
- Najlepsze dyplomy ASP w Łodzi „Prime Time 2023” (2024).

Born in 1997 in Łódź. Studied at the Faculty of Graphics and Painting at the Władysław Strzemiński Academy of Fine Arts in Łódź. Graduated from Academy in 2023 under guidance of prof. dr hab. Dariusz Kaca in the Woodcut Techniques and Book Art Studio. Her current activities focus on the technique of relief printing – linocut, and painting.

Exhibitions:

- 40th Władysław Strzemiński Competition – Fine Arts – distinction (2023)
- Best diplomas of the Academy of Fine Arts in Łódź. ”Prime Time 2023” (2024)

*Granice portretu.
Cykl grafik w technice
druku wypukłego*

/PROMOTOR/

prof. dr hab. Dariusz Kaca

/KIERUNEK/

Grafika

*KINGA
WOJCIECHOWSKA*

/74/

*ANTONINA
KŁOS*

*KSENIA
PYZA*

*MONIKA
SZCZYGIEŁ*

*JULIA
WORONOWICZ*

/76/

Absolwentka studiów magisterskich na kierunku grafika artystyczna na Wydziale Grafiki i Komunikacji Wizualnej Uniwersytetu Artystycznego im. Magdaleny Abakanowicz w Poznaniu. Aktualnie studentka studiów magisterskich na Wydziale Fotografii na tej samej uczelni. W latach 2019 i 2021 uczestniczka XI i XII Biennale Grafiki Studenckiej oraz laureatka Nagrody Specjalnej Rektora Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach. W latach 2018–2021 członkini kolektywu artystycznego Spokój. Od 2022 roku członkini kolektywu tatuatorskiego Czaszka i Sztylet.

Graduate of master's studies in Artistic Graphics at the Faculty of Graphics and Visual Communication of the University of Arts in Poznań. Currently a master's student at the Faculty of Photography at the same university. In 2019 and 2021, participant of the 11th and 12th Biennale of Student Graphics and winner of the Special Award of the Rector of the Academy of Fine Arts in Katowice. In 2018–2021, a member of the artistic collective called Spokój. From 2022, a member of the tattoo collective called Czaszka i Sztylet.

Pamiętaj! Sztuka traumy

/PROMOTOR/

prof. dr hab. Maciej Kurak

/KIERUNEK/

Grafika artystyczna

ANTONINA KŁOS

/78/ Absolwentka Uniwersytetu Artystycznego im. Magdaleny Abakanowicz w Poznaniu. W swojej praktyce artystycznej inspirowa się człowiekiem: stanami psychicznymi oraz cielesnymi, ciałem odczuwanym, odbieranym i rozumianym. Tworzy w dziedzinach sztuki intermedialnej, ceramiki, instalacji, sztuki miękkiej, performance. Obiekty miękkie mają specjalne miejsce w jej twórczości.

Graduate of the Magdalena Abakanowicz University of Arts in Poznań. In her art she is inspired by all things human: mental and corporeal states, the body felt, received and understood. She creates in the fields of intermedia art, ceramics, installations, soft art and performance. Soft objects have a special place in her artistic practice.

*...ciałem w sztuce. O ciele
czującym przestrzeń dzieła*

/PROMOTOR/

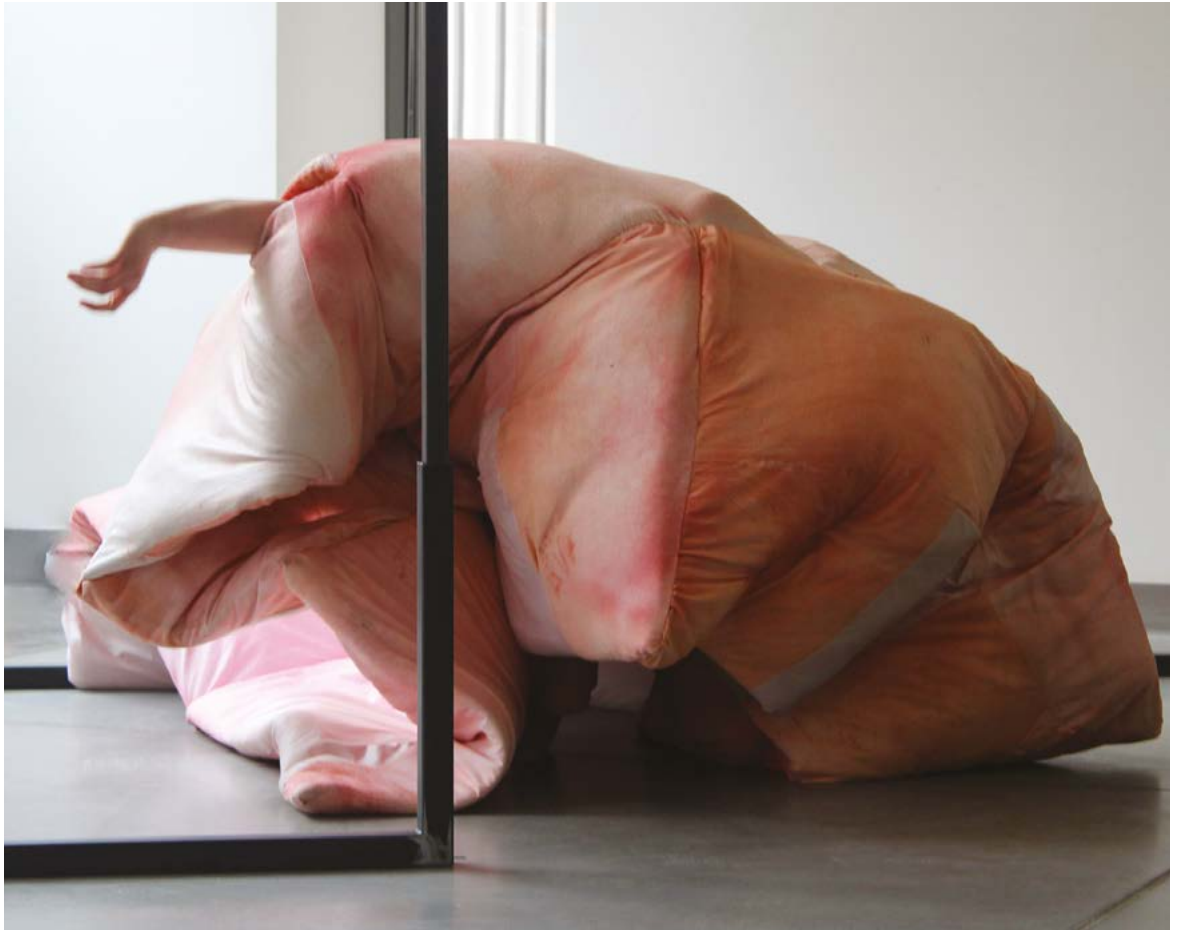
prof. dr hab. Janusz Bałdyga

/KIERUNEK/

Rzeźba

*KSENIA
PYZA*

/80/

Urodzona w 1999 r. Artystka wizualna zajmująca się malarstwem i obrazowaniem cyfrowym. Absolwentka studiów licencjackich i magisterskich na Wydziale Malarstwa i Rysunku Uniwersytetu Artystycznego im. Magdaleny Abakanowicz w Poznaniu. Zdobywczyni Grand Prix w dziedzinie artystycznej w 43. edycji Konkursu im. Marii Dokowicz. Obecnie pracuje na macierzystej uczelni. W swojej pracy interesuje się wpływem obrazowania cyfrowego na malarstwo, ikonosferą cyfrową, nowymi mediami oraz pamięcią. Poza obrazami tworzy sztukę cyfrową, okładki płyt oraz wizualizacje na potrzeby występów na żywo.

Born in 1999. A visual artist specializing in painting and digital imaging. She holds a bachelor's and master's degree from the Faculty of Painting and Drawing at the Magdalena Abakanowicz University of the Arts in Poznań. She is the Grand Prix winner in the artistic category of the 43rd Maria Dokowicz Competition. Currently, she works at her alma mater. Her work focuses on the impact of digital imaging on painting, the digital iconosphere, new media, and memory. Besides paintings, she creates digital art, album covers, and visualizations for live performances.

Cyfrowe praktyki unikania malarstwa

/PROMOTOR/

prof. dr hab. Janusz Marciniak

/KIERUNEK/

Malarstwo

MONIKA SZCZYGIEŁ

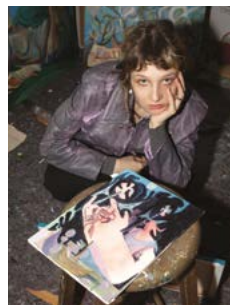

/82/

Urodzona w 1997 w Warszawie. Artystka wizualna, malarka i performerka (jako piosenkarka Pola Nuda). Obroniła dwa dyplomy magisterskie: w 2021 na Wydziale Rzeźby w ASP w Warszawie, w 2023 na Wydziale Intermediów w Poznaniu na UAP. Zajmuje się tworzeniem etnofikcji. Maluje polską mitologię (starożytną i futurystyczną), ukazuje historię z nie-męskiego punktu widzenia, tworzy obiekty na tematy wszelakie (od najstarszych roślin lądowych po pierogi z bursztynem). Stosuje alternatywne wersje rzeczywistości oraz zawłaszczanie cudzych historii z dzieciństwa.

Tkanina wildecka

Born in Warsaw, 1997. A visual artist, painter, and performer (as the singer Pola Nuda). She completed two master's degrees: in 2021 from the Sculpture Department at the Academy of Fine Arts in Warsaw, and in 2023 from the Intermedia Department at the University of the Arts in Poznań. She engages in creating ethnofiction. She paints Polish mythology (both ancient and futuristic), presents history from a non-male perspective, and creates objects on various themes (from the oldest land plants to amber-filled dumplings). She employs alternative versions of reality and appropriates others' childhood stories.

/PROMOTOR/

prof. UAP dr hab. Piotr Bosacki

/KIERUNEK/

Intermedia

JULIA WORONOWICZ

SIERPIEŃ

PEWNIÉ POZNAŃ

MIESZKO II WYNAJĘCI SKANDYNAWOWIE

PIERWSZY PŁON

RESZTA DEMONICY MOKRADEŁ

KSIĘŻNICZKA ŚWIATOSŁAWA PŁYNIÉ DO SZWECJI

WSPÓLNE ŻNIWA

CHRZAN

PAŹDZIERNIK

DUCHY PRZODKIN

DEMONICA BAGIEN TOPIĄCA ZBŁĄKANEGO WĘDROWCĄ

DZIADY/BABY

WĄPIERZ PRÓBUJĄCY DOSTAĆ SIĘ NA UCZTĘ

TAJEMNE RUNY PO WĆHESNOCZESKU

/84/

*EWA
GOLA*

*MAGDALENA
MYSZKIEWICZ*

*MARTYNA
PASTERNAK*

*JERZY
SZREDER*

/86/

Urodzona w 1997 roku w Szczecinie. Ukończyła z wyróżnieniem studia licencjackie (2020) i magisterskie (2023) na Wydziale Malarstwa szczecińskiej Akademii Sztuki. Oprócz malarstwa zajmuje się również rysunkiem, ilustracją komputerową i rzeźbą. W swoich pracach eksploruje problemy pokoleń Y, Z i Alfa. Wykorzystuje różnorodne środki ekspresji malarskiej, łącząc je z figuracją, która współgra z onirycznym stylem artystycznym. Na obrazach malarki można dostrzec zarówno symbolikę klasyczną, jak i postinternetową, a także silny wpływ biomorfizmu na postawę otaczającego świata.

Born in 1997 in Szczecin. She graduated with honors BA (2020) and MA (2023) at the Faculty of Painting in Academy of Arts in Szczecin. Apart from painting, she also does graphic design and sculpture. In her works she explores contemporary problems of generation Y, Z and Alfa. She uses many different painting techniques, combining expression with figuration, which works together with her dreamlike artistic style. On her paintings we can see the classical symbolism, post-internet symbolism and huge influence of biomorphism.

MEMEStimo

/PROMOTOR/

prof. AS dr hab. Paweł Książek

/KIERUNEK/

Malarstwo

EWA GOLA

/88/

Urodzona w Poznaniu, studiowała w Państwowej Wyższej Szkole Teatralnej we Wrocławiu. Związana z Teatrem Współczesnym w Szczecinie. W 2020 roku uzyskała Stypendium Twórcze Miasta Szczecin, dzięki któremu powstał film animowany pt. “Wieża z klocków” który jest jej debiutem w tej dziedzinie twórczości. Film był wielokrotnie prezentowany na festiwalach otrzymując szereg nagród. Magdalena Myszkiewicz jest także absolwentką Akademii Sztuki w Szczecinie. W 2023 roku ukończyła studia magisterskie na Wydziale Malarstwa. Praca dyplomowa powstała pod opieką promotorską dr hab. Bartłomieja Otockiego oraz dr hab. Kamila Kuskowskiego Uczestniczyła w wystawach zbiorowych 2022 “Eco Lenses” Kurzy Młyn Szczecin, “Inna Opcja” Tu Centrum Szczecin, “The Strongest Desire” Kuckenmule Szczecin, “Światło Linia Plama” Zona Sztuki Aktualnej AS Szczecin.

Born in Poznan, studied at AST National Academy of Theatre Arts (former State Drama School) in Wrocław. Part of Contemporary Theatre in Szczecin artistic team. In 2020 she was awarded the Creative Scholarship of the City of Szczecin, which allowed her to create a short film “Tower of Blocks”, her debut in animation. The film has been presented at animation festivals worldwide, receiving a number of awards. A graduate of the Academy of Art in Szczecin (2023) with a master's degree from Faculty of Painting, thesis written under the supervision of Dr. Bartłomiej Otocky and Dr. Kamil Kuskowski. Group exhibitions: 2022 “Eco Lenses” Kurzy Młyn Szczecin, “Another Option” Tu Centrum Szczecin, “The Strongest Desire” Kückenmühle Szczecin, “Light Line Stain” Zone of Contemporary Art in Szczecin.

Pejzaże Wewnętrzne / Pulapki

/PROMOTORZY/

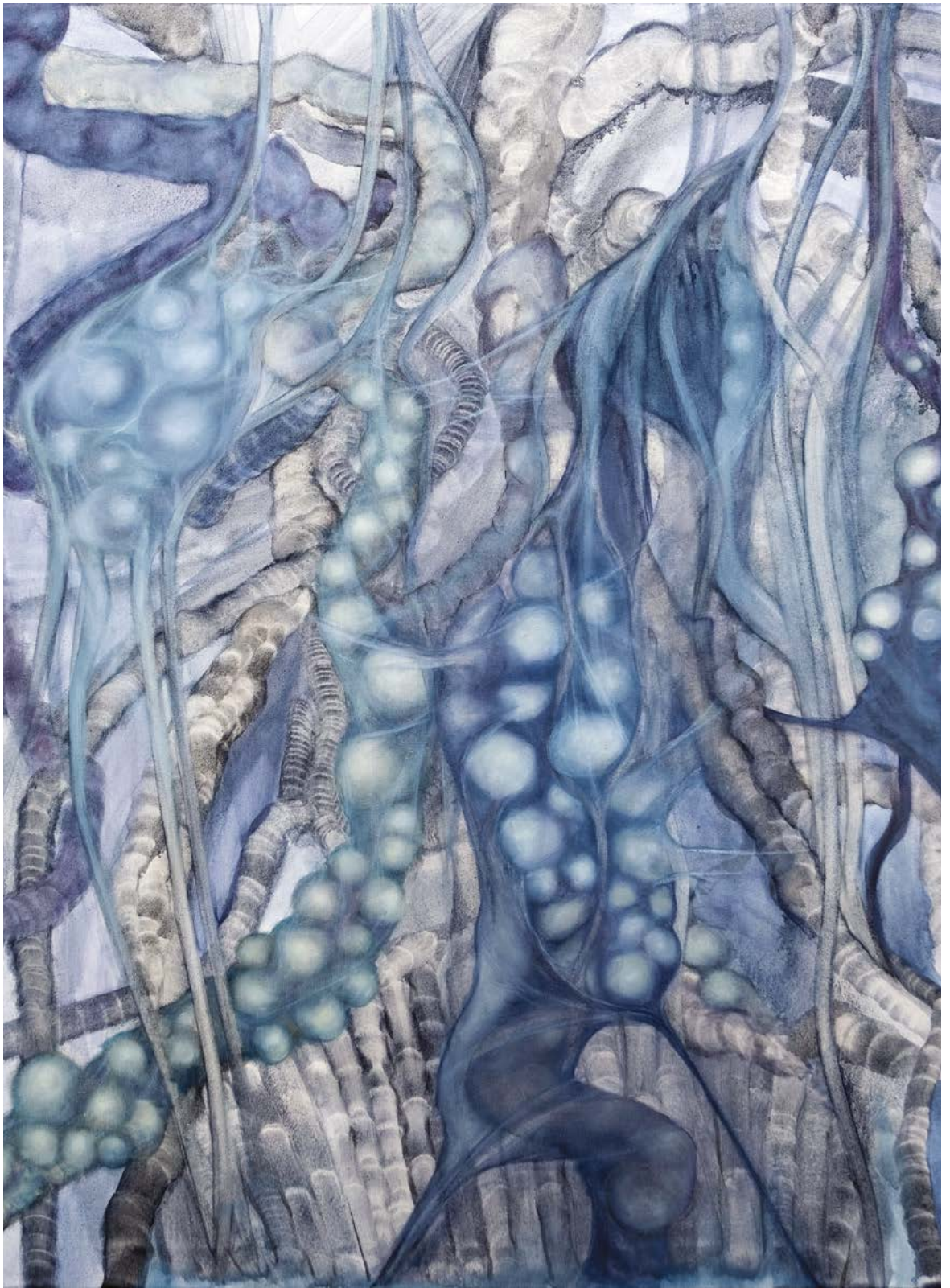
prof. AS dr hab. Bartłomiej Otocky
prof. dr hab. Kamil Kuskowski

/KIERUNEK/

Malarstwo

MAGDALENA MYSZKIEWICZ

/90/

Urodzona w 1998 roku, w latach 2018–2023 studiowała film eksperymentalny na Akademii Sztuki w Szczecinie. Jej zainteresowania koncentrują się wokół tematyki związanej z macierzyństwem, edukacją oraz polską wsią. Głównie zajmuje się tworzeniem filmów dokumentalnych, których bohaterkami są kobiety z jej małego, rodzinnego miasta. Artystka z wrażliwością obserwuje życie codzienne swoich bohaterek, poruszając przy tym trudne i istotne dla nich tematy.

Born in in 1998, studied Experimental Film at the Academy of Art in Szczecin from 2018 to 2023. Her interests focus on themes related to motherhood, education, and the Polish countryside. She creates documentary films featuring women from her small hometown. As an artist, she sensitively observes the daily lives of her character, addressing difficult and important issues that matter to them.

Nasza Szkoła

/PROMOTORKI/

dr Małgorzata Mazur

prof. AS dr hab. Agnieszka Grodzińska

/KIERUNEK/

Sztuka Mediów,

specjalność: film eksperymentalny

*MARTYNA
PASTERNAK*

/92/

Urodzony w 1999, absolwent Wydziału Sztuki Mediów w Akademii Sztuki w Szczecinie. Zajmuje się fotografią. Pracuje na przecięciu rzeźby, instalacji i inżynierii. Modeluje miejsca, przedmioty i sytuacje, które są echem rzeczywistości, a ich opowieść i znaczenia są trudne do odgadnięcia. Wykorzystuje różne źródła ikonograficzne, które stają się często studium lub punktem wyjścia do dalszej pracy nad obrazem, polem do refleksji i badaniem roli samego medium. Ważny element w jego twórczości pełni gest oraz błąd. W jego pracach często przewijają się wątki sztuczności oraz estetyzacji.

Born in 1999, graduate of the Faculty of Media Art at the Academy of Art in Szczecin, a photographer, who works at the intersection of sculpture, installation and engineering. He himself builds places, objects and situations that echo certain reality, while their story and meanings can normally appear difficult to be captured. For that, he uses various iconographic sources, which frequently become a study case or a starting point for further work on an image, an open field for reflection and an exploration of the role of the medium itself. A very crucial and indispensable elements of his work are gesture and error. His works often contain threads connected with artificiality and aestheticization.

Luki w przestrzeni

/PROMOTORZY/

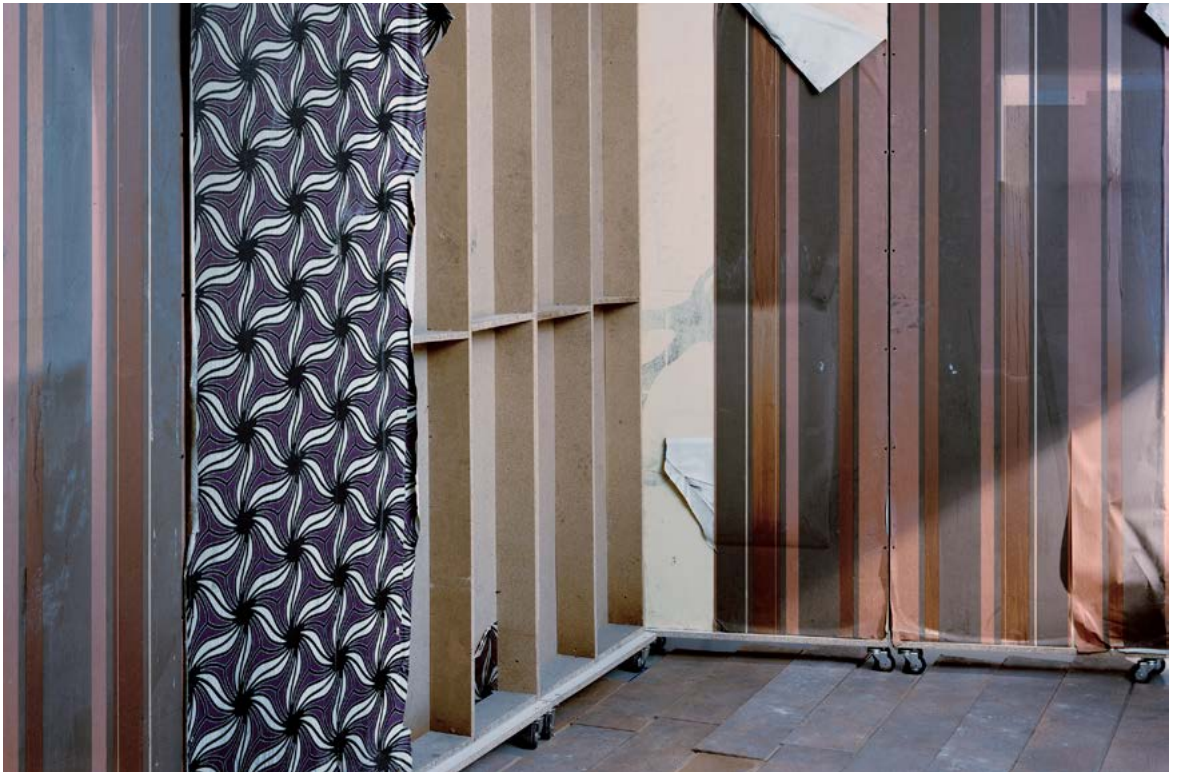
dr Igor Omulecki

dr Jakub Czystochoń

/KIERUNEK/

Wydział Sztuki Mediów – Fotografia

JERZY SZREDER

/94/

*MATEUSZ
AFTANAS*

*HUBERT
DOLINKIEWICZ*

*KINGA
SZAFRAŃSKA*

*DOMINIKA
WOLSKA*

/96/

Urodzony w 1997 roku w Gdańsku. Absolwent Zespołu Szkół Plastycznych w Gdyni Orłowie, obronił dyplom magisterski z wyróżnieniem na Wydziale Rzeźby w Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie w pracowni prof. Adama Myjaka w 2023 roku. Laureat nagrody „Złote Dłuto” za dyplom w ASP w Warszawie. Stypendysta Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w roku 2024. Laureat wyróżnienia dziekana Wydziału Rzeźby UAP w VI Studenckim Biennale Małej Formy Rzeźbiarskiej. W twórczości upraszcza formy i poszukuje kształtów organicznych odwołujących się do wartości pejzażu i figury ludzkiej.

Born in 1997 in Gdańsk. A graduate of the School of Fine Arts in Gdynia Orłowo, he earned his Master’s degree with distinction from the Sculpture Department at the Academy of Fine Arts in Warsaw, in the studio of Professor Adam Myjak, in 2023. He is the recipient of the “Golden Chisel” award for his thesis at the Academy of Fine Arts in Warsaw. In 2024, he was awarded a scholarship by the Minister of Culture and National Heritage. He also received an honorable mention from the Dean of the Sculpture Department at the University of Arts in Poznań at the 6th Student Biennale of Small Sculptural Forms. In his work, he simplifies forms and explores organic shapes, drawing inspiration from the values of landscape and the human figure.

Pejzaż i historia

/PROMOTOR/

prof. dr hab. Adam Myjak

/KIERUNEK/

Rzeźba

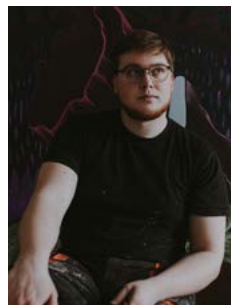
MATEUSZ AFTANAS

/98/

Urodzony w 1998 roku w Łomży. W 2018 ukończył Liceum Plastyczne im. Wojciecha Kossaka w Łomży, gdzie otrzymał dyplom z technik druku artystycznego. W 2023 roku ukończył studia na Wydziale Malarstwa w Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie. Dyplom obronił z wyróżnieniem u prof. Stanisława Baja. Stypendysta Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w roku 2023. Huberta Dolinkiewicza reprezentuje Wallspace Gallery w Warszawie.

Born in 1998 in Łomża. In 2018, he graduated from the Wojciech Kossak Art High School in Łomża, where he received a diploma in artistic printing techniques. In 2023, he completed his studies in the Faculty of Painting at the Academy of Fine Arts in Warsaw. He defended his diploma with distinction under the supervision of Prof. Stanisław Baj. In 2023, he was awarded a scholarship by the Minister of Culture and National Heritage. Hubert Dolinkiewicz is represented by Wallspace Gallery in Warsaw.

Znak stawiam w centrum

/PROMOTOR/

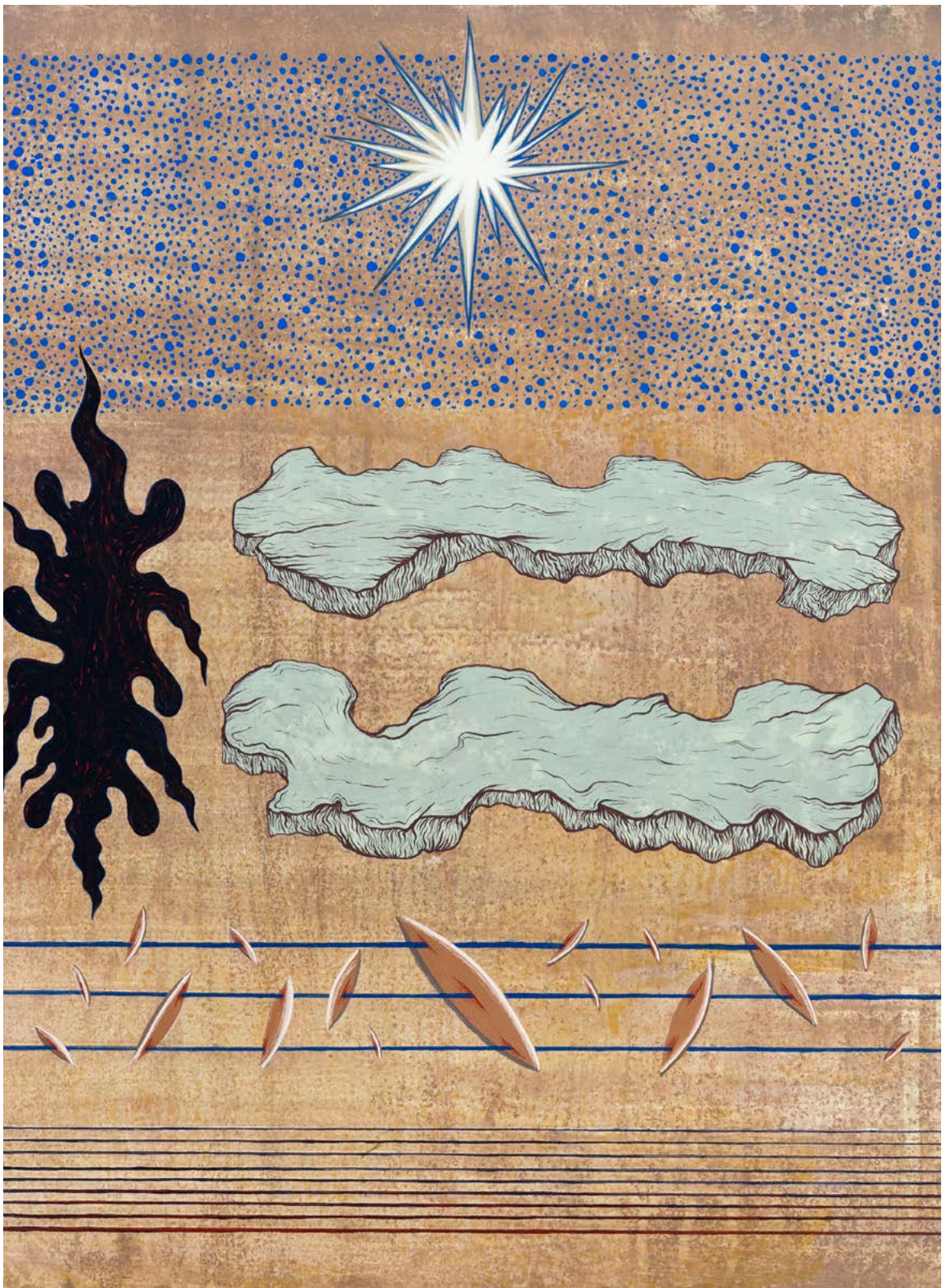
prof. dr hab. Stanisław Baj

/KIERUNEK/

Malarstwo

HUBERT DOLINKIEWICZ

/100/ Urodzona w 1998 roku w Warszawie. W 2018 roku ukończyła Państwowe Liceum Sztuk Plastycznych im. W. Gersona w Warszawie. W 2023 roku obroniła tytuł magistra sztuki na Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie na Wydziale Grafiki w pracowni prof. Piotra Welka oraz prof. Piotra Smolnickiego. W swoich pracach czerpie inspirację z natury.

Born in 1998 in Warsaw. In 2018, she graduated from the State Secondary School of Fine Arts. W. Gerson in Warsaw. In 2023, she got her master's degree in art at the Academy of Fine Arts in Warsaw at the Faculty of Graphics in the studio of prof. Piotr Welk and prof. Piotr Smolnicki. In her works she draws inspiration from nature.

Wielki las
W moim lesie

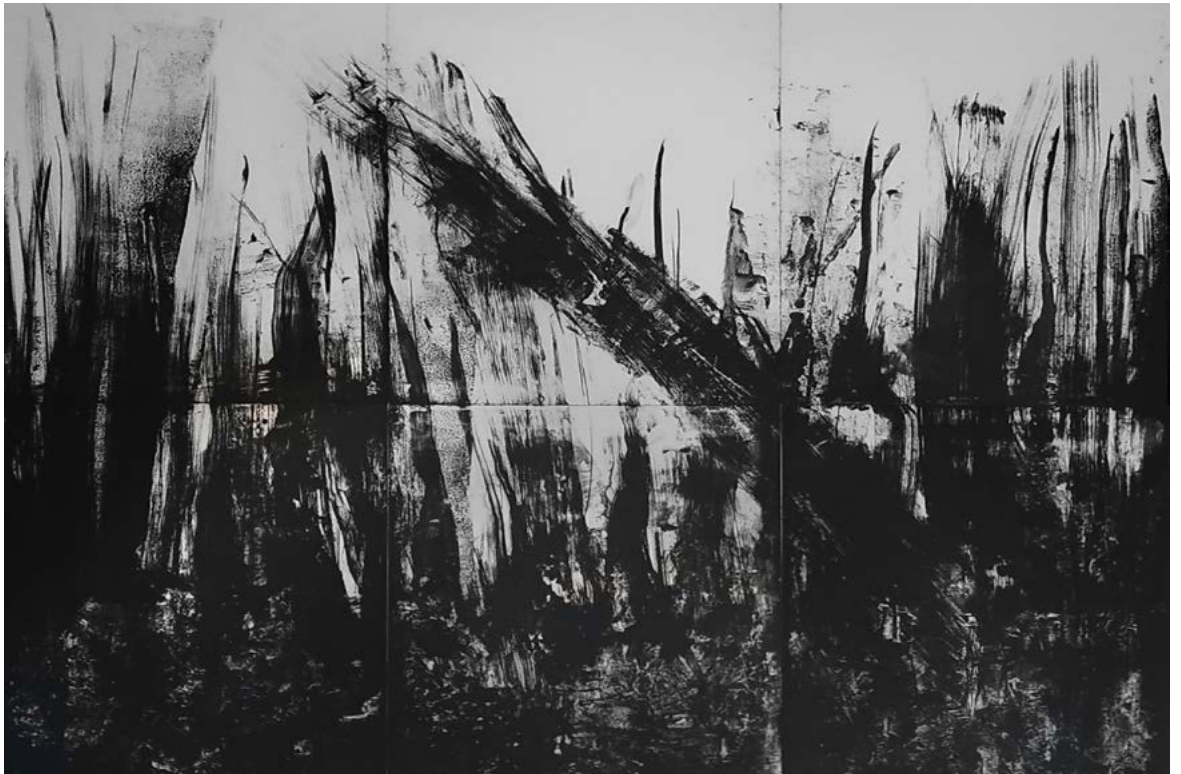
/PROMOTORZY/

prof. dr hab. Piotr Smolnicki
prof. ASP dr hab. Piotr Welk

/KIERUNEK/

Grafika

KINGA
SZAFRAŃSKA

/102/ Urodzona w 1998 roku w Warszawie. Artystka wizualna, DJ-ka oraz projektantka. Absolwentka Wydziału Wzornictwa Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie. W 2023 roku obroniła tytuł magistra sztuki z wyróżnieniem dziekańskim w Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie na Wydziale Sztuki Mediów, w Pracowni 3D i Zdarzeń Wirtualnych II dr hab. Jakuba Wróblewskiego, prof. ASP, oraz aneks w Pracowni Alternatywnego Obrazowania prof. Włodzimierza Szymańskiego. Artystka zastanawia się nad impasem antropocenu, nazwanego przez Bernarda Stieglera „epoką bez epoki”. Przedstawia utopijną wizję świata, w którym natura wygrywa z „epoką człowieka”.

*Utopijna trajektoria
Kwitnący lodowic*

/PROMOTOR/

prof. ASP dr hab. Jakub Wróblewski

/KIERUNEK/

Sztuka Mediów

*DOMINIKA
WOLSKA*

ASP WROCLAW

/104/

*MATEUSZ
MAJCHRZAK*

*TOMASZ
OSTASZEWSKI*

*IGA
STASZCZAK*

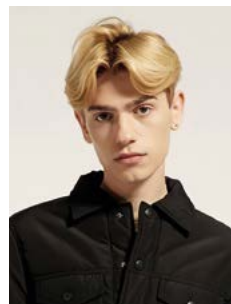
*ANGELIKA
TAMKUN*

/106/ W 2017 roku ukończył Liceum Plastyczne w Poznaniu. Dyplom z malarstwa w Akademii Sztuk Pięknych we Wrocławiu w 2023 roku. Laureat konkursu Najlepszy Dyplom Akademii Sztuk Pięknych we Wrocławiu Sztuka Przejścia '23. Laureat Nagrody Prezydenta Miasta Legnicy w Ogólnopolskim Przeglądzie Malarstwa Młodych Promocje. Laureat Konkursu Nowy Obraz / Nowe Spojrzenie 2020 w Poznaniu. Wyróżniony w Konkursie im. W. Fangora w Gdańsku 2020. Dwukrotny laureat stypendium Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz stypendium Prezydenta Wrocławia. W 2017 roku otrzymał I Nagrodę Biennale Aranżacji Przestrzeni w Warszawie.

In 2017 graduated the Art High School in Poznań. Painting diploma at the Academy of Fine Arts in Wrocław in 2023. Winner of the Best Diploma award at Academy of Fine Arts in Wrocław, Art of Transition '23. Winner of the Award of the Mayor of Legnica in the National Review of Young Painting Promotions. Winner of the New Image / New Look 2020 competition in Poznań. Honored in the W. Fangor Competition in Gdańsk 2020. Two-time winner of the Minister of Culture and National Heritage scholarship and the President of Wrocław. scholarship. In 2017 1st Prize winner at the Space Arrangement Biennale in Warsaw.

Światło i obecność

/PROMOTORZY/

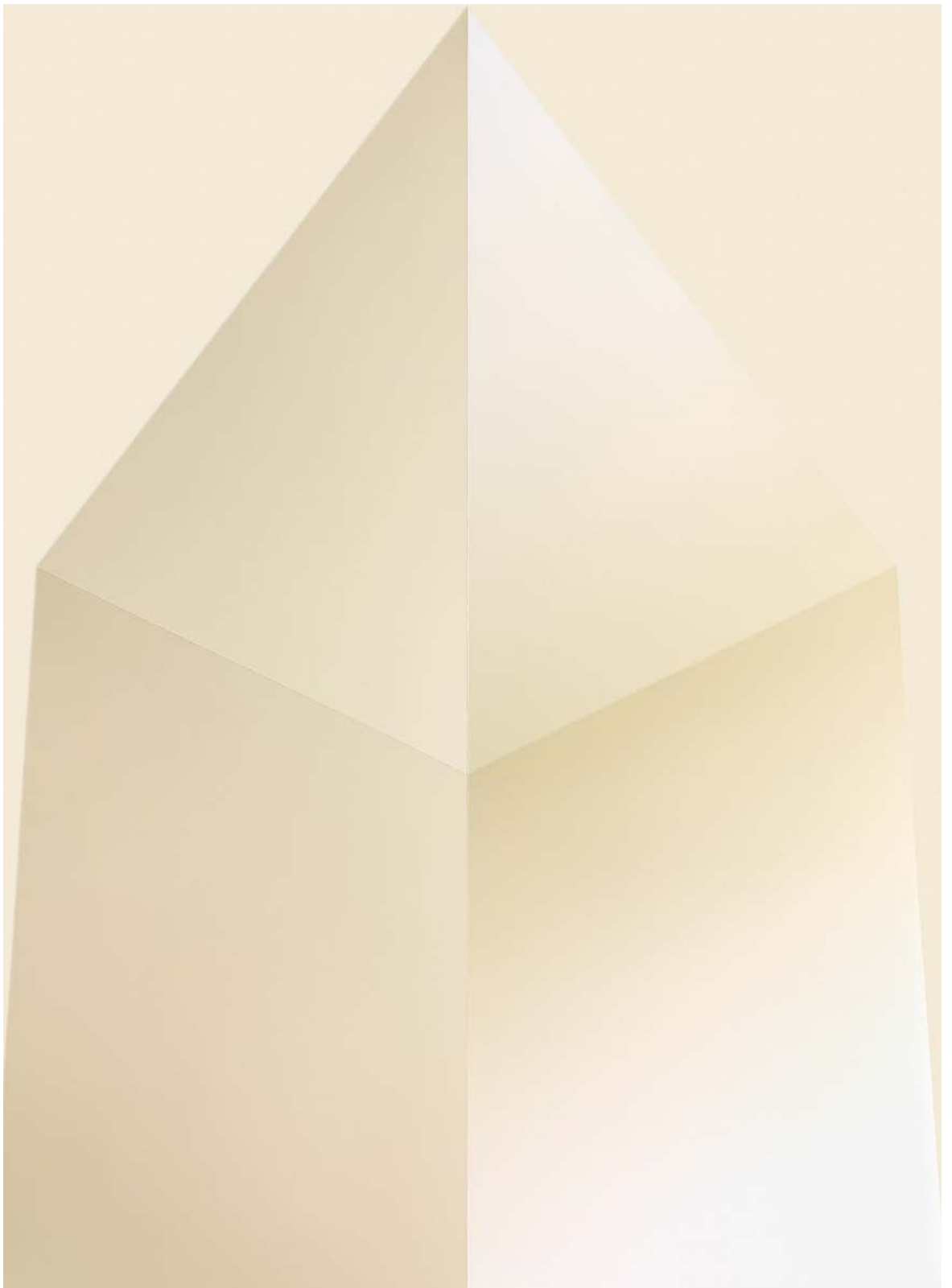
prof. dr hab. Marian Waldemar Kuczma
prof. dr hab. Wojciech Pukocz

/KIERUNEK/

Malarstwo

MATEUSZ MAJCHRZAK

ASP WROCLAW

/108/ Urodzony w 1975 r. Ukończył Akademię Sztuk Pięknych im. E. Gepperta we Wrocławiu w 2023 roku. Jest artystą wizualnym, który łączy fotografię, animację, wideo i instalacje multimedialne, by tworzyć swoje wypowiedzi artystyczne. Głównym obszarem jego zainteresowań jest obserwacja ludzkich relacji w kontekście społecznym i emocjonalnym. W swojej twórczości często sięga po metafory łączące naukę i sztukę.

Born in 1975. Graduated from the E. Geppert Academy of Art and Design in Wrocław in 2023. He is a visual artist who combines photography, animation, video, and multimedia installations to create his artistic expressions. The main focus of his interest is the observation of human relationships in social and emotional contexts. In his work, he often employs metaphors that bridge science and art.

*Bezwzględny Relatywizm
czyli o Relacjach Relacji*

/PROMOTOR/

prof. ASP dr hab. Jakub Jernajczyk

/KIERUNEK/

Sztuka Mediów

*TOMASZ
OSTASZEWSKI*

/110/

Artystka i projektantka, garncarka. Absolwentka Wydziału Ceramiki i Szkła w Akademii Sztuk Pięknych we Wrocławiu. W 2023 roku obroniła dyplom magisterski w zakresie ceramiki użytkowej, ceramiki w technikach garncarskich oraz szkła użytkowego. Laureatka Nagrody Redakcji „Formatu” w konkursie Najlepszych Dyplomów ASP Wrocław. Współtworzy markę ZBIÓR wraz z Antoniną Wolską. Ich wykonana wspólnie użytkowa część dyplomu prezentowana była na wystawie Design 32 w Katowicach oraz na Łódź Design Festival. Estetykę jej projektów często determinuje umiłowanie postmodernizmu i związanych z nim wartości.

An artist and designer, a potter. Graduate of the Faculty of Ceramics and Glass at the Academy of Arts and Design in Wrocław. In 2023, she defended her master's degree in functional ceramics, pottery techniques, and functional glass. Laureate of the Format Editorial Award in the Best Diplomas Competition at ASP Wrocław. Co-creator of the brand ZBIÓR with Antonina Wolska. Their jointly created functional diploma piece was presented at the Design 32 exhibition in Katowice and at the Łódź Design Festival. The aesthetics of her projects are often determined by her love of postmodernism and its associated values.

*Hedonizm w kryzysie.
Konsumpcja, zabawa, pieniądze*

/PROMOTORKA/

prof. dr hab. Katarzyna
Koczyńska-Kielan

/KIERUNEK/

Sztuka i wzornictwo ceramiki

IGA
STASZCZAK

/112/

Artystka poruszająca się w obszarach rzeźby i działań site specific. Realizuje swoje projekty w drewnie oraz za pomocą samodzielnie przygotowywanego ręcznie czerpanego papieru. Inspirują ją procesy zachodzące w świecie natury i materii tj. przemijanie i zmiana. W swoich pracach nawiązuje do filozofii Wschodu, w której znaczenie ma miejsce i obecność, a także pojęcia pustki i pełni. Ukończyła Liceum Sztuk Plastycznych w Olsztynie na kierunku ceramiki. W 2023 r. obroniła dyplom na Wydziale Rzeźby w Akademii Sztuk Pięknych we Wrocławiu, pod kierunkiem prof. Magdaleny Grzybowskiej. Pochodzi z Lidzbarka Warmińskiego. Obecnie mieszka i pracuje we Wrocławiu.

An artist working in the area of sculpture and site-specific installations. She creates in wood and uses self-prepared, handmade paper. Inspired by processes taking place in the world of nature and matter, i.e. transience and change. In her works, he refers to Eastern philosophy, in which place and presence, as well as the concepts of emptiness and fullness, are important. She graduated from the High School of Fine Arts in Olsztyn, majoring in ceramics. The diploma in 2023, at the Faculty of Sculpture at the Eugeniusz Geppert Academy of Fine Arts and Design in Wrocław, under the supervision of Prof. Magdalena Grzybowska. She comes from Lidzbark Warmiński. Currently lives and works in Wrocław.

W procesie

/PROMOTORKA/

prof. ASP dr hab. Magdalena
Grzybowska

/KIERUNEK/

Rzeźba

ANGELIKA TAMKUN

Wydawca | Publisher

Akademia Sztuk Pięknych w Gdańsku
Gdańsk 2024

Opieka organizacyjna, promocja | Organisational assistance, promotion

Halina Malijewska, Marzena Świniarska, Anna Tanaev

Komisarz wystawy i autor aranżacji | Exhibition commissioner, arranger

dr inż. arch. Paweł Czarzasty

Asystenci komisarza wystawy | Assistants to exhibition commissioner

dr Filip Ignatowicz, Daniel Sobański, Piotr Tadeusz Mosur, Jakub Zając

Katalog | Catalogue

Rafał Fedusio, Weronika Jastrzemska

Skład, przygotowanie do druku | Typesetting, printing preparation

Weronika Jastrzemska

Identyfikacja wizualna, pozostałe projekty graficzne | Visual identity, other graphic designs

Rafał Fedusio, Weronika Jastrzemska

Opieka artystyczna | Artistic supervision

prof. ASP dr hab. Adam Świerżewski

Koordynator transportów | Transport coordinator

Sławomir Nurkiewicz

Korekta | Adjustments

Halina Swarcewicz

Tłumaczenia i korekta w języku angielskim | Translation, adjustments into English

Katarzyna Jopek (str. 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16, 23-29, 39, 59)

Pozostałe tłumaczenia dostarczone przez autorów.

Zdjęcia w katalogu | Catalogue photographs

Fotografie dostarczone przez autorów prac.

Nakład | Circulation: 300 egz.

ISBN 978-83-67720-27-4

Akademia Sztuk Pięknych w Gdańsku

Targ Węglowy 6, 80-836 Gdańsk

tel.: 58 301 28 01

e-mail: kontakt@asp.gda.pl

www.asp.gda.pl

Organizator | Organiser: Akademia Sztuk Pięknych w Gdańsku

prof. ASP dr hab. Krzysztof Polkowski, Rektor Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku

prof. ASP dr hab. Adam Świerżewski, Prorektor ds. promocji i współpracy Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku

Współpraca | Cooperation: Gdańska Galeria Miejska, Centrum Sztuki Współczesnej „Łaźnia”,

Państwowa Galeria Sztuki w Sopocie, Instytut Kultury Miejskiej w Gdańsku

Termin wystawy | Exhibition Dates

4 sierpnia – 28 sierpnia 2024 r. | 4th of August – 28th of August 2024

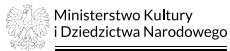
Zbrojownia Sztuki, Targ Węglowy 6, Gdańsk

Wernisaż | Exhibition Opening

3 sierpnia 2024 | 3th of August 2024

Instytut Kultury Miejskiej, Targ Rakowy 11, Gdańsk

PATRONAT HONOROWY / HONORARY PATRONAGE:

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

MIECZYSLAW STRUK
MARSZAŁEK
WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO

PATRONAT HONOROWY
Prezydent
Miasta Gdańska

Patronat Honorowy
**PREZYDENT
MIASTA GDYŃI**

PATRONAT HONOROWY
PREZYDENTKI
MIASTA SOPOTU

WSPÓŁPRACA / COOPERATION:

PAŃSTWOWA GALERIA SZTUKI

**Instytut
kultury
miejskiej**

PATRONI MEDIALNI / MEDIA PARTNER

trojmiasto.pl

Radio Gdańsk

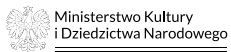
www.gdansk.pl

ARCHITEKTURA · DESIGN · SZTUKA
L I N I A

NNGT
NOTES NA 6 TYGODNI

S Z U M

prestiz
magazyn trojmiejski

DOFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW MINISTRA KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO
POCHODZĄCYCH Z FUNDUSZU PROMOCJI KULTURY

AKADEMIA
SZTUK
PIĘKNYCH
W GDAŃSKU

ZBROJOWNIA
SZTUKI

ASP.GDA.PL

ISBN 978-83-67720-27-4